

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**REVIDIRANJE AKTIVNIH POSTAVK
BILANCE STANJA**

Ljubljana, maj 2005

EVA BOGATAJ

IZJAVA

Študentka **Eva Bogataj** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **prof. dr. Slavke KAVČIČ** in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani dne 31. 5. 2005

Podpis:

KAZALO

1	Uvod	1
2	Aktivne postavke bilance stanja	2
2.1	Bilanca stanja.....	2
2.2	Stalna sredstva	3
2.3	Gibljava sredstva	6
2.4	Aktivne časovne razmejitve.....	7
3	Posebnosti revidiranja aktivnih postavk bilance stanja.....	8
3.1	Revizijsko tveganje.....	8
3.2	Revizijski proces.....	10
3.3	Revidiranje aktivnih postavk bilance stanja	17
4	Revidiranje bilance podjetja Grafikom d.o.o.....	24
4.1	Načrtovanje revizije.....	24
4.2	Spoznavanje in preizkus delovanja notranjih kontrol.....	26
4.3	Podrobni test podatkov	26
5	Sklep.....	43
	Literatura	44
	Viri	45
	Priloge	I

1 Uvod

Namen revizije računovodskih izkazov je omogočiti revizorju izraziti mnenje, ali so računovodski izkazi v vseh bistvenih pogledih pripravljani v okviru računovodskega poročanja. Ko revizor oblikuje revizijsko mnenje zbira zadostne ustrezne revizijske dokaze, da bi lahko oblikoval sklepe, na katerih bo temeljilo njegovo mnenje (Mednarodni standard revidiranja 6, str.12). Revizijo lahko opišemo tudi kot neodvisen pregled računovodskih izkazov ter izražanja mnenja o njih, ki ga opravi imenovani revizor. Pregled mora biti izveden v skladu z zakonodajo države, kjer se revizija izvaja (Dunn, 1996, str. 6).

Revizorjevo mnenje povečuje verodostojnost računovodskih izkazov s tem, da poskrbi za zagotovilo visoke stopnje, vendar ne popolno. Le – tega pri revidiranju ni mogoče doseči zaradi vrste dejavnikov, kot so potreba po presoji, uporaba preizkusov, neizogibne omejitve pri vsaki ureditvi računovodenja in notranjega kontroliranja ter dejstvo, da so dokazi, ki so na voljo, bolj pripriljivi kot prepričevalni (Dunn, 1996, str 7-8).

Trdimo lahko, da neodvisna funkcija revizorja igra pomembno vlogo tako v poslovnem, kakor tudi v družbenem pomenu. Številni investitorji, posojilodajalci in druge pravne osebe se pri svojem poslovanju zanašajo na sposobnost in poslovno neodvisnost revizorja (Guy, Alderman, Winters, 1996, poglavje 1, str. 2.).

V diplomskem delu predstavljam revizijski proces, osredotočen na sredstva podjetja s teoretičnega in praktičnega vidika. Oba dela sta med seboj povezana saj je za razumevanje praktičnega dela potrebna teoretična osnova. Diplomsko delo je sestavljeno iz petih poglavij.

Uvodu sledi opis bilance stanja, kot enega izmed temeljnih računovodskih izkazov in sestavnega dela računovodskega dela letnega poročila, ki je navadno predmet revizije pri podjetju. S spremenjenimi slovenskimi računovodskimi standardi, zakonom o revidiranju ter zakonom o gospodarskih družbah, ki predstavljajo pravni okvir izvajanja revizije v Slovenji, je le-ta usmerjena tako v poslovni kot računovodski del letnega poročila. Računovodski del letnega poročila poleg bilance stanja obsega še izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida ter izkaz gibanja kapitala. Bilanca stanja je dvostranski uravnotežen računovodski izkaz, ki izraža premoženjsko stanje in vire financiranja podjetja v določenem časovnem trenutku. Pri razlagi sem se osredotočila na aktivno stran t.j. sredstva oziroma premoženje podjetja.

Tretje poglavje je namenjeno opisu postopkov, ki jih mora revizor opraviti pri reviziji premoženja podjetja z namenom pridobiti zadostno zagotovilo o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. Pri preverjanju podatkov se lahko odloči med dvema vrstama testiranja, analitični test oziroma podroben test podatkov. Obseg testiranja podatkov je odvisen od identificiranega in pričakovanega tveganja posameznega konta oziroma stanja na kontu. Za

lažje razumevanje revizijskega procesa v četrtem poglavju, kjer obravnavam revizijo na primeru podjetja Grafikom d. o. o., dodajam kratek opis takšnega postopka.

Četrto poglavje je prenos teoretičnega dela naloge v prakso. Celotna revizija aktive bilance stanja je napravljena na primeru računovodskih izkazov podjetja Grafikom d.o.o., katerega ime je zaradi želje posloводства o anonimnosti izmišljeno. Revizija je opravljena po postopku opisanem v tretjem poglavju diplomskega dela.

Peto poglavje je zaključek diplomskega dela.

2 Aktivne postavke bilance stanja

2.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja je eden izmed štirih temeljnih računovodskih izkazov, ki ga podrobneje opredeljujejo slovenski računovodski standardi (SRS), in sicer standard 24. Gre za temeljni računovodski izkaz, ki resnično in pošteno prikazuje stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov za poslovno leto ali krajša obdobja, za katera se sestavlja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 167 – 177). Lahko rečemo tudi, da bilanca stanja prikazuje premoženje s katerim podjetje v danem trenutku razpolaga (aktivna stran bilance stanja) in vire financiranja, s katerimi podjetje premoženje financira (pasivna stran bilance stanja) (Hočevar, Igljčar, 2001, str. 223 – 230). Lahko ima obliko dvostranske uravnotežene bilance ali zaporednega stopenjskega izkaza stanja.

Bilanca stanja je kumulativen računovodski izkaz, kar pomeni, da so v njej vidne posledice preteklih poslovnih odločitev posloводства podjetja, ki se odražajo na višini in strukturi sredstev in obveznosti do virov sredstev. Kumulativnost se kaže v tem, da je zaključna bilanca določenega leta hkrati otvoritvena bilanca naslednjega leta.

V praksi se velikokrat pojavlja vprašanje, kako naj bodo razčlenjene posamezne postavke. Odgovor na to vprašanje najdem v zakonu o gospodarskih družbah, ki predvideva členitev podano v Prilogi 1 diplomske naloge. Predvidena je za velika in srednja podjetja. Postavke, ki za posamezno podjetje niso uporabljene, se v bilanci navadno izpustijo.

Iz Priloge 1 je ravidno, da je aktivna stran bilance stanja sestavljena iz stalnih in gibljivih sredstev ter aktivnih časovnih razmejitev. Takšno razmejitev posameznih postavk predvideva SRS, prvič uporabljen pri zaključnem računu za poslovno leto 2002. Stari SRS je med gibljiva sredstva vključeval tudi aktivne časovne razmejitve, kot predvidevajo mednarodni računovodski standardi.

Stalna sredstva so tista, ki so navzoča in delujejo trajneje. Sestavljajo jih opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena dolgoročna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. Stalnih sredstev ne smemo enačiti z dolgoročnimi, saj ta poleg stalnih vključujejo tudi dolgoročne terjatve iz poslovanja, ki so, skladno s četrto smernico Evropske skupnosti, izkazane med gibljivimi sredstvi. Stalnih sredstev prav tako ne smemo enačiti z osnovnimi sredstvi, saj vključujejo tudi dolgoročne finančne naložbe.

Gibljiva sredstva so tista, ki se nenehno preoblikujejo in so v podjetju navadno prisotna krajše obdobje. Sestavljajo jih zaloge, poslovne terjatve, kratkoročne finančne naložbe in denarna sredstva (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 176). Gibljivih sredstev ne smemo enačiti z kratkoročnimi sredstvi. Kratkoročna ne vključujejo dolgoročnih poslovnih terjatev, ki jih vključujejo gibljiva sredstva, ampak kratkoročno odložene stroške in kratkoročno nezaračunanane prihodke, ki pa ne spadajo med gibljiva sredstva, temveč med aktivne časovne razmejitve.

Aktivne časovne razmejitve vključujejo kratkoročno odložene stroške in predhodno nezaračunanane prihodke. Kot sem že omenila, se pri postavki aktivnih časovnih razmejitev kažejo razhajanja med slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi. Mednarodni računovodski standard 1, ki obravnava tematiko predstavitev računovodskih izkazov gibljiva sredstva opredeljuje kot sredstva, ki so namenjena prodaji ali porabi v roku enega leta, kot sredstva, ki so namenjena trgovanju v obdobju krajšem od enega leta, ali pa gre za sredstva klasificirana kot denar in denarni nadomestki. Vsa druga sredstva so vključena med stalna sredstva (Mednarodni računovodski standard 1, 2003).

2.2 Stalna sredstva

Stalna sredstva so torej tista, ki so v podjetju prisotna v časovnem obdobju, daljšem od enega leta. Zaradi daljše prisotnosti se lahko zgodi, da vrednost sredstva v poslovnih knjigah ne odraža vrednosti sredstva na trgu. V takem primeru se podjetje lahko odloči za prevrednotenje tega sredstva, vendar ponovno vrednotenje sredstev ni orientirano izključno na stalna sredstva, temveč na vsa sredstva in dolgove. Prevrednotenje je prinesel prenovljeni SRS, in sicer zaradi ukinitve revalorizacije sredstev in dolgov kot metode usklajevanja vrednosti v poslovnih knjigah z tržno vrednostjo v razmerah inflacije. Prevrednotenje je v uvodu SRS opredeljeno kot sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij, ki se nanaša na okrepitev in oslabitev sredstev (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 17).

Okrepitev se opravi v primeru, kot je poštena tržna vrednost večja od knjigovodske. V takem primeru se vrednost sredstva z oblikovanjem posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, ki je sestavni del kapitala, lahko poveča do poštene tržne vrednosti. Pošteno tržno vrednost sredstva določi poseben cenilec, ki izda cenitveno poročilo, na podlagi katerega podjetje opravi okrepitev, če se zanjo odloči. SRS namreč navaja, da je okrepitev možna, ne pa tudi obvezna.

Oslabitev sredstev se opravi v primeru, ko je vrednost v poslovnih knjigah podjetja, glede na tržno vrednost izkazana previsoko. Razlog za precenjenost je iskati v vsakoletnem revaloriziranju sredstev v razmerah inflacije. Če podjetje ugotovi, da gospodarske koristi posameznega sredstva ne bodo takšne, da bi ustrezale njihovi knjigovodski vrednosti, mora opraviti oslabitev. Evidentira se med prevrednotovalnimi poslovnimi oziroma finančnimi odhodki, razen če pri istem sredstvu podjetje enkrat v preteklosti ni opravilo okrepitve. V slednjem primeru se oslabitev evidentira kot zmanjšanje posebnega prevrednotovalnega popravka.

Prevrednotenje z uporabo zunanjih cenilcev za uskladitev knjigovodske in tržne vrednosti sredstva se v praksi največkrat izvaja pri opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstvih. Pri dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložbah se prevrednotenje navadno opravi zaradi spremembe vrednosti vrednostnega papirja, spremembe vrednosti podjetja ali spremembe deviznega tečaja. Podobno prevrednotenje se opravlja tudi pri denarnih sredstvih in terjatvah, ko podjetja vrednosti, izkazane v tuji valuti, preračunajo na devizni tečaj na dan zaključka poslovnega leta.

Pojasnitev se navezuje na aktivne postavke bilance stanja, predstavljene v nadaljevanju naloge, in je navedena pred razlago, ker se nanaša na vsa sredstva.

2.2.1 Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva so obravnavana v okviru slovenskega računovodskega standarda 1. Gre za sredstva, ki jih podjetje za opravljanje svoje dejavnosti uporablja skozi daljše časovno obdobje. Sredstva, ki ne ustrezajo predpisani zahtevi so izkazana kot gibljiva (Elliot, 2002, str. 378 – 380). Za glavne značilnosti opredmetenih osnovnih sredstev literatura navaja sledeče (Kieso, Weygandt, Warfield, 2003, str. 408 – 409):

- podjetje jih ima v lasti za izvajanje svoje dejavnosti in praviloma niso za prodajo,
- so dolgoročna sredstva in se amortizirajo (izjema so zemljišča),
- izkazana so v opredmeteni obliki.

Opredmetena osnovna sredstva svojo vrednost prenašajo na poslovne učinke, zato se sčasoma obrabijo, zastarajo in posledično izgubljajo svojo vrednost. Proces zmanjševanja vrednosti se imenuje amortizacija (Kieso, Weygandt, Warfield, 2003, str. 408 – 409).

Ob nakupu opredmetenih osnovnih sredstev podjetje določi pričakovano dobo koristnosti in s tem amortizacijsko stopnjo. Strošek se obračuna mesečno. V bilanci stanja je opredmeteno osnovno sredstvo izkazano po neodpisani vrednosti, kar pomeni, da se nabavna vrednost sredstva zmanjšuje za kumuliran popravek vrednosti (kumuliran popravek vrednosti vključuje amortizacijo, ki je v preteklih letih že prešla med stroške in amortizacijo tekočega leta).

Opredmetena osnovna sredstva vključujejo zemljišča, zgradbe, proizvodno opremo, drugo opremo, osnovno čredo, dolgoletne nasade, predujme za nakup opredmetenih osnovnih sredstev in opredmetena osnovna sredstva v izdelavi.

2.2.2 Neopredmetena dolgoročna sredstva

V slovenskem računovodskem standardu 2 je neopredmeteno dolgoročno sredstvo opredeljeno kot sredstvo, ki ga ima podjetje dolgoročno za proizvodnjo ali priskrbovanje proizvodov oziroma opravljanje ali priskrbovanje storitev, dajanje v najem ali pisarniške potrebe, fizično tako sredstvo ne obstaja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 33). To so sredstva, ki so izkazana v nematerializirani obliki, katerih vrednost izhaja iz pravic za uporabo in niso finančni instrument. Pomembna so pri soustvarjanju poslovne zmogljivosti, kajti niso zgolj postavke dolgoročnih časovnih razmejitev stroškov (Kieso, Weygandt, Warfield, 2003, str. 472 – 479).

Neopredmetena dolgoročna sredstva obsegajo dolgoročno odložene stroške poslovanja, dolgoročno odložene stroške razvijanja, dolgoročne premoženjske pravice, dobro ime ter predujme za neopredmetena dolgoročna sredstva.

Tako kot opredmetena osnovna sredstva, so tudi neopredmetena dolgoročna sredstva v bilanci stanja izkazana v neodpisani vrednosti.

2.2.3 Dolgoročne finančne naložbe

Standard 3 opredeljuje dolgoročne finančne naložbe kot sestavni del dolgoročnih finančnih instrumentov podjetja in so sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik zato, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, dolgoročno povečevalo svoje finančne prihodke (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 40). To so naložbe, ki naj bi se obdržale dlje kot eno leto in niso namenjene trgovanju.

Dolgoročne finančne naložbe so večinoma naložbe v kapital ali v finančne dolgove drugih podjetij, države, območij, občine ali drugih izdajateljev, naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno tržno blago. Dolgoročne finančne naložbe lahko predstavljajo tudi naložbe v nepremičnine, ki so v posesti za trgovanje ali dane v finančni najem, da bi z njimi dosegali donose (Gradivo za izobraževanje za naziv revizor, 2002, str. 33 – 37).

Dolgoročne finančne naložbe so v bilanci stanja izkazane po pošteni tržni vrednosti ali nižje, če se podjetje ne odloči za okrepitev.

2.3 Gibliva sredstva

2.3.1 Zaloge

Zaloge so obravnavane v SRS 4 in sicer so to sredstva opredmeteni obliki, namenjena proizvodnji ali opravljanju storitev oziroma proizvodjanju za prodajo ali prodana v okviru rednega poslovanja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 49).

Iz tabelarnega prikaza je razvidna razporeditev postavk v bilanci stanja (Priloga 1). Zaloge vključujejo material, drobní inventar, nedokončano proizvodnjo, gotove proizvode in trgovsko blago.

Podjetje nabavo materiala, drobnega inventarja in trgovskega blaga pripozna po nabavni ceni, povečani za uvozne in druge nevračljive davščine ter neposredne nabavne stroške. Zaloga gotovih proizvodov in nedokončane proizvodnje se vrednoti na podlagi stroškovne cene. Pri tem, pa podjetje lahko izbira med vrednotenjem od zožene lastne cene, ki vključuje vse proizvajalne in spremenljive stroške do vrednotenja s proizvajalnimi stroški, katerih zaloge vključujejo le stroške, ki so bili povezani z neposredno proizvodnjo. Podjetje se lahko odloči tudi za vmesno varianto npr. vrednotenje s spremenljivimi stroški, kjer zaloge poleg proizvajalnih stroškov vključujejo tudi del splošnih stroškov, ki niso neposredno povezani s proizvodnjo. Izbira metode je odvisna od (ne)enakomernosti prodaje in proizvodnje, toda podjetje mora metodo, ki jo izbere, dosledno uporabljati iz leta v leto. V naspornem primeru, mora navesti razloge za spremembo, ter učinek spremenjene metode vrednotenja na poslovni izid.

Pri zmanjševanju zalog ne glede na to, ali gre za porabo ali prodajo, podjetje lahko izbira med štirimi metodami vrednotenja (lifo, fifo, metoda drsečih povprečnih cen, metoda tehtanih povprečnih cen). Standardi priporočajo metodo fifo (first in first out) zaradi dejstva, da na koncu obračunskega obdobja na zalogah praviloma ostanejo stvari kupljene razmeroma blizu datuma bilance stanja, zato so izkazane po, kar se da, aktualni nabavni ceni (Koželj, 2002, str. 37 – 41).

2.3.2 Terjatve

Standard 5 terjatve opredeljuje kot na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovane pravice, na osnovi katerih lahko od določene osebe zahtevamo plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravilo kake storitve.

Terjatve vključujejo terjatve do kupcev prodanih proizvodov in blaga ter opravljenih storitev, terjatve do dobaviteljev za dane predujme in varščine, terjatev do države, terjatve do zaposlencev in terjatve, ki izhajajo iz finančnih naložb in so povezane s finančnimi prihodki.

Terjatve se ob začetnem pripoznanju izkazujejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin ob predpostavki, da bodo poplačane. Terjatve se, kot vsa sredstva, prevrednotujejo zaradi ohranitve vrednosti. Zaradi oslabitve se prevrednotujejo, če njihova knjigovodska vrednost presega pošteno tržno vrednost. Oslabitev se opravi preko oblikovanja popravka vrednosti terjatev, katerega način oblikovanja mora biti podrobno naveden v pravilniku o računovodenju, ter ga mora podjetje dosledno upoštevati (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 55 – 58).

2.3.3 Kratkoročne finančne naložbe

Kratkoročne finančne naložbe obravnava SRS 6. Gre za sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, kratkoročno povečevalo svoje finančne prihodke. Kratkoročne finančne naložbe so večinoma naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev, lahko tudi v kapital drugih podjetij. Pojavljajo pa se tudi kot finančna sredstva drugačne kratkoročne narave, ki niso vezana na proizvodnjo in opravljanje storitev v podjetju naložbeniku. Kot kratkoročne finančne naložbe se izkazujejo tudi terjatve, ki jih ima podjetje v posesti za trgovanje. Kratkoročne finančne naložbe se od dolgoročnih razlikujejo le po vračilnem roku (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 61 – 65).

2.3.4 Denarna sredstva

Denarna sredstva obravnava SRS 7. Po računovodskem razumevanju denarna sredstva vključujejo gotovino, knjižni denar, denar na poti in depozite na odpoklic. Denarna sredstva so zakonito plačilo sredstvo, ki se uporablja kot posrednik pri menjavi poslovnih učinkov v razmerah blagovnega gospodarstva, trga in delitve dela. Denarna sredstva so najlikvidnejša oblika premoženja podjetja (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 68).

2.4 Aktivne časovne razmejitve

Aktivne časovne razmejitve so obravnavane skupaj s pasivnimi časovnimi razmejitvami v SRS 12. Kratkoročne časovne razmejitve so terjatve in druga sredstva ter obveznosti, ki se po predvidevanjih pojavijo v letu dni in katerih nastanek je verjeten, velikost pa zanesljivo ocenjena. Terjatve in obveznosti se nanašajo na znane ali še neznanе pravne oziroma fizične osebe, do katerih bodo tedaj nastale prave terjatve in dolgovi, s sredstvi pa so mišljeni proizvodi ali storitve, ki jih bodo bremenile.

Aktivne časovne razmejitve zajemajo kratkoročno odložene stroške, kratkoročno odložene odhodke in kratkoročno nezaračunane prihodke.

Aktivne časovne razmejitve se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripoznajo z ustreznim odbitkom od prihodkov ali z vračunavanjem ustreznih stroškov oziroma odhodkov, če in kolikor se sme predpostavljati, da bodo v letu dni zares nastali takšni prihodki in stroški

oziroma odhodki. Postavke aktivnih časovnih razmejitev morajo biti realne in ne smejo skrivati izgub. Aktivne časovne razmejitve se oblikujejo za obdobje krajše od enega leta (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 102 – 103).

Pri razkrivanju aktivnih časovnih razmejitev podjetje izhaja iz vrste časovnih razmejitev o kateri razkriva informacije. Pri tem je potrebno navesti podlage za merjenje, računovodske usmeritve in njihove morebitne spremembe, podatke v zvezi z oblikovanjem ter razliko med oblikovanjem in črpanje v poslovnem letu, načrtovanih in uresničenih (Vezjak, 2002, str. 56).

3 Posebnosti revidiranja aktivnih postavk bilance stanja

Za revidiranje aktivnih postavk bilance stanja uporabljamo standardizirane postopke, ki revizorju omogočajo zbrati zadostno količino dokazov o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. V grobem razlikujemo med dvema metodama revidiranja in sicer (O'Reilly et al., 1990, str. 139 – 141):

- Metoda preizkušanja podatkov, kjer revizor zbere vse ali večino dokazov s preizkušanjem podatkov in malo oziroma ne zaupa v kontrole. Revizor ocenjuje, da je tveganje pri kontroliranju največje ali malo pod največjim. Ta metoda vključuje podroben test podatkov ter analitične postopke.
- Metoda manjšega tveganja pri kontroliranju, kjer revizor zmerno ali precej zaupa v vzpostavljene kontrole znotraj podjetja in posledično izvede manjši obseg preizkusa podatkov. Pri tej strategiji mora revizor preveriti tudi delovanje notranjih kontrol.

Ne glede na uporabljen metodo revidiranja, mora revizor pridobiti zagotovila o tem, da pregledani računovodski izkazi prikazujejo resnično in pošteno sliko stanja v podjetju. Teoretično bi taka zagotovila revizor dobil le, če bi ponovil vse vknjižbe za poslovno leto in izdelal »svoje« računovodske izkaze. Tak prijem časovno in stroškovno nesprejemljiv, zato si večina revizorjev prizadeva zbrati dokaze za svoje mnenje tako, da je možno logično sklepanje, pri čemer je možno opredeliti tveganje, ki nastane, ker se ne da proučiti poslovanja podjetja v celoti (Bizjak, Volarič, Kovač, 1995, str. 10). Revizor uporablja različne metode preverjanja teh podatkov in redko preveri vse podatke, zato obstaja tveganje, da ne odkrije pomembne napake na kontu. To imenujemo revizijsko tveganje.

3.1 Revizijsko tveganje

Revizijsko tveganje je dvokomponento in ga opredelimo kot možnost, da saldi na kontih vključujejo pomembno napačne navedbe, ter kot možnost, da revizor teh napačnih navedb pri svojem delu ne odkrije. Tveganje pojava pomembno napačnih navedb v računovodskih izkazih imenujemo celotno revizijsko tveganje, ki se deli na tveganje pri delovanju ter tveganje pri

kontroliranju. Tveganje, da bodo napačne navedbe med revizijo ostale neodkrite, je povezano s posameznimi saldi na kontih in ga imenujemo tveganje pri odkrivanju (Whittington, Pany, 2001, str. 137).

3.1.1 Tveganje pri delovanju

Tveganje pri delovanju je neizogibna dovzetnost salda na kontu ali uradne trditve o saldu na kontu za pomembno napačne navedbe (Taylor, Glezen, 1996, str. 238). Ocenjevanje tveganja pri delovanju je najzahtevnejši del revizijskega načrtovanja. Vedno je prisotno tveganje, da so navedbe napačne.

3.1.2 Tveganje pri kontroliranju

Tveganje pri kontroliranju je tveganje, da pomembno napačne navedbe na kontu ali uradne trditve o saldu na kontu ustroj notranjega kontroliranja pravočasno ne prepreči ali odkrije. To tveganje obstaja ne glede na revizijo računovodskih izkazov (Taylor, Glezen, 1996, str. 238). Tveganje pri kontroliranju revizor lahko zmanjša s testiranjem notranjih kontrol v podjetju. V tem primeru najprej pridobi znanje o poteku posameznih poslovnih ciklov v podjetju (npr. cikel nabave, prodaje, prihodkov, stroškov, idr.), nato za izbrani cikel izvede celoten proces in preveri, ali je podjetje pri izvajanju cikla upoštevalo postopke, zapisane v internih aktih.

3.1.3 Tveganje pri odkrivanju

Tveganje pri odkrivanju je tveganje, da revizor ne odkrije pomembno napačne navedbe salda na kontu ali uradne trditve o saldu na kontu (Taylor, Glezen, 1996, str. 239).

Revizor zbira dokaze, s katerimi identificira tveganje delovanja in kontroliranja ter hkrati znižuje tveganje pri odkrivanju na zanj sprejemljivo raven. Ne glede na količino zbranih dokazov, revizor tveganja pri delovanju in kontroliranju ne more zmanjšati, saj je odvisno od okolja v katerem deluje revidirano podjetje. Z zbranimi dokazi lahko vpliva na zmanjšanje tveganja pri odkrivanju. Če revizor oceni podjetje za tvegano, bo testiral več podatkov oziroma trditev posloводства (Whittington, Pany, 2001, str. 137 – 140).

Zaradi tveganja ter visoke družbene odgovornosti, ki jo ima revizor, mora biti revizijski proces načrtovan tako, da revizor identificira najbolj tvegana področja ter tako čim bolj zmanjša revizijsko tveganje.

Revizijski proces razdelimo na posamezne faze, pri vsaki se pojavlja ena od naštetih vrst tveganja. Povezava med fazami revizijskega procesa in vrstam tveganja je opredeljena v Sliki 1.

Slika 1: Povezava med revizijskim tveganjem in deli revizijskega procesa

Načrtovanje revizije	Spoznanje in preizkus notranjega kontroliranja	Preizkusi podatkov	Izdaja revizijskega poročila
Ocenitev tveganja pri delovanju	Ocenitev tveganja pri kontroliranju	Ugotovitev tveganja pri odkrivanju	Ovrednotenje revizijskega tveganja

Vir: Taylor, Glezen, 1996, str. 239.

3.2 Revizijski proces

Postopek revizije mora zadosti dvama zahtevama: opravljen mora biti na način, ki bo ustrezal vsem državnim in profesionalnim zahtevam, in omogočil realizacijo dobička revizorske družbe (O'Reilly et al., 1990, str. 87 – 88). V Sloveniji pravni okvir za izvajanje revizijske stroke predstavljata zakon o revidiranju (ZRev) in zakon o gospodarskih službah (ZGD). Temeljne značilnosti zakona o revidiranju so:

- zagotavljanje neodvisnosti stroke, ki je v domeni slovenskega inštituta za revizijo, ki je neodvisna in samostojna organizacija,
- organiziranost revizijske družbe (kdo lahko ustanovi revizijsko družbo, naloge revizijske družbe, kader revizijske družbe, idr.),
- določitev oseb, ki lahko opravljajo revizijske storitve (pooblaščen revizor)
- določitev poteka revizije in
- posebne določbe, to so kazenske določbe in prehodne in končne.

Zakon o gospodarskih družbah je revidiranje letnih poročil opredelil kot obveznost za vsa velika, srednja in za tista mala podjetja, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu ter za vsa podjetja, ki pripravljajo konsolidirane računovodske izkaze (Zakon o gospodarskih družbah novela F, 2001). Kriterij za merjenje velikosti podjetja je zapisan v 51. členu ZGD-F in navaja:

- povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu in
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta.

Glavna naloga revizije je povečati verodostojnost računovodskih izkazov, zato mora revizor zbrati dokaze, ki pričajo o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov, ki jih je pripravilo poslovodstvo podjetja in upoštevati temeljne standarde revidiranja, to so pravila obnašanja stroke. V Sloveniji je temeljna revizijska načela sprejel Slovenski inštitut za revizijo. So smernice za delovanje revizijskih družb in njenih zaposlenih revizorjev in govorijo o strokovni usposobljenosti revizorjev, izvajanju posameznih nalog in načinih predstavljanja izsledkov javnosti (Turk, 2000, str. 8-16).

Temeljne standarde revidiranja razdelimo na (Taylor, Glezen, 1996, str. 53-62):

- splošne standarde (podajajo povzetek smernic o lastnostih in usposobljenosti, ki jih morajo imeti revizorji; oseba, ki opravlja revizijo mora imeti ustrezno strokovno izobrazbo in znanje za revizorja ter mora vseskozi ohranjati neodvisnost razmišljanja in primerno poklicno skrbnost) ,
- standarde poteka dela (določajo način izvajanja revizije in zahtevajo, da je delo ustrezno načrtovano in vodeno, da pri opravljanju dela revizor pridobi zadostno količino informaciji in dokaznega gradiva za utemeljeno podlago mnenju o računovodskih izkazih) in
- standarde poročanja (opisujejo naravo in vsebino revizorjevega poročila).

Poleg temeljnih standardov je Slovenski inštitut za revizijo izdal tudi Kodeks poklicne etike revizorjev. Sestavlja ga pet načel, iz katerih so bila zaradi boljšega razumevanja izpeljana pravila kodeksa poklicne etike. Le-ta izražajo odgovornost pripadnikov revizijske stroke do javnosti, naročnikov in ostalih udeležencev stroke. Za revizorje pomenijo močno vodilo poklicnega obnašanja v stroki in javnosti, in marsikje, presegajo zgolj zakonske potrebe (Turk, 2000, str. 17-28).

Kodeks poklicne etike revizorjev obsega naslednja načela (Turk, 2000, str. 17 – 28):

1. odgovornost
2. javni interes
3. neoporečnost
4. nepristranskost in neodvisnost
5. dolžna poklicna skrbnost

Pri izvajanju revizijskega dela mora revizor upoštevati zakonodajo, specifično za določeno področje, mednarodne standarde revidiranja, kodeks poklicne etike in temeljna načela revidiranja ter proces revidiranja načrtovati tako, da pridobi zadovoljiv obseg informacij in dokazov na podlagi katerih bo lahko izrazil mnenje o temeljnih računovodskih izkazih. Proces revidiranja je sestavljen iz sledečih faz (Taylor, Glezen, 1996, str. 239):

1. načrtovanje revizije,
2. spoznavanje in preizkus ustroja notranjega kontroliranja,
3. preizkus podatkov,
4. izdaja revizijskega poročila.

3.2.1 Načrtovanje revizije

Revizijo podjetja je treba načrtovati tako, da bo opravljena učinkovito, uspešno ter pravočasno. Revizija mora biti prilagojena poslovanju in zahtevam naročnika. Revizor mora zato pri načrtovanju revizije upoštevati naslednje (Taylor, Glezen, 1996, str. 301):

- tveganje pri delovanju,
- pričakovano zaupanje v ustroj notranjega kontroliranja,

- začetno oceno pomembnosti,
- mogoča problematična področja v računovodskih izkazih in okoliščine, ki bi utegnile zahtevati podaljšanje ali spremembo pričakovanih revizijskih postopkov
- vrsto pričakovanega revizijskega poročila.

Izmed navedenih področij, ki jim mora revizor posvetiti svojo pozornost izpostavljam tri, ki po mojem mnenju najbolj vplivajo na proces načrtovanja revizije. To so identifikacija tveganja pri delovanju (podrobneje opisana v točki 3.1.1), pričakovano zaupanje v ustroj notranjega kontroliranja ter začetno oceno pomembnosti.

3.2.1.1 Pričakovano zaupanje v ustroj notranjega kontroliranja

Pričakovano zaupanje v ustroj notranjega kontroliranja lahko zmanjša zahtevan obseg preizkušanja podatkov. Revizor se sam odloči v kolikšni meri zaupa delovanju vzpostavljenih notranjih kontrol in mora, v primeru da zaupa delovanju notranjih kontrol, le-te tudi preveriti. Če je rezultat opravljenega testiranja zadovoljiv in revizor oceni, da ima revidirano podjetje poslovanje organizirano na način, ki bodisi preprečuje bodisi odkriva vnos napačnih navedb v računovodske izkaze, lahko zmanjša obseg kasnejšega podrobnega testa podatkov. Zaključek, da notranje kontrole delujejo učinkovito, namreč zmanjšuje tveganje pri kontroliranju in mora zato revizor izvesti manjši obseg podrobnega testa podatkov, če želi doseči enako raven zanesljivosti računovodskih izkazov (Whittington, Pany, 2001, str. 260 – 261).

3.2.1.2 Začetna ocena pomembnosti

Pomembnost postavke bilance stanja ali izkaza poslovnega izida je drugo izmed bistvenejših področij za načrtovanje revizije, pomembna je za določanje obsega dela in preverjanja podatkov.

Pomembnost (ang. materiality) lahko opredelimo kot subjektivno relativno pomembnost posameznega salda na kontih in v povezavi s tem pomembnost salda na kontih v celotnih računovodskih izkazih, ki so predmet revizije. Za revizorja je saldo na kontu pomemben, če njegova napačna navedba bistveno vpliva na mnenje o računovodskih izkazih. V primeru, da revizor pri svojem delu odkrije napako, mora najprej preveriti ali je zanj pomembna in nato njen vpilv na celotne računovodske izkaze (Glaser, 1993, str. 60 – 62).

V revizorski družbi Deloitte & Touche znesek pomembnosti računajo kot določen odstotek ene izmed spodaj navedenih postavk:

- prihodki iz poslovanja,
- gibljiva sredstva,
- osnovni kapitala,
- čisti dobiček.

Izbira postavke je odvisna od revidiranega podjetja in področja, kjer se pričakuje največ napak. Podjetje, katerega delnice kotirajo na borzi, želi prikazati čim višji čisti dobiček, saj tako zviša vrednost delnice in tudi vrednost podjetja. V takem primeru za kritično komponento za izračun zneska pomembnosti uporabimo čisti dobiček. Osnovni kapital, kot osnovo za izračun zneska pomembnosti, uporabimo v primeru, kadar je osnovna dejavnost podjetja plasiranje naložb. V takem podjetju se bodo ostale komponente najverjetneje spreminjale proporcionalno z obsegom izvedenih naložb, osnovni kapital pa bo minimalno variiral. Prihodke iz poslovanja oziroma vrednost gibljivih sredstev uporabimo v vseh ostalih primerih.

Pri oceni pomembnosti naj poudarim, da večji kot je znesek pomembnosti, manjši obseg revizijskih postopkov revizor izvede, da bo pridobil enako raven zagotovila o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov.

3.2.2 Spoznavanje in preizkus notranjega kontroliranja

Z delovanjem notranji kontrol razumemo v delovanje podjetja načrtno in sistematično vgrajene metode in postopke, ki jih je postavilo poslovodstvo podjetja, in katerih namen je zagotoviti točnost, zanesljivost in popolnost evidenc, ki zagotavljajo pravilno, pošteno in stvarno izdelavo računovodskih izkazov. Obseg notranjih kontrol, ki ga določa poslovodstvo podjetja, je odvisen od poslovne dejavnosti, velikosti podjetja, števila opravljenih transakcij ter števila kontrolnih postopkov, ki ga poslovodstvo lahko nadzira (Glaser, 1993, str. 82 – 83).

Notranje kontrole omogočajo varovanje premoženja, preprečujejo in odkrivajo napake in prevare v delovanju (zmanjšujejo tveganje pri delovanju) ter zagotavljajo spoštovanje in izvrševanje standardov, zakonov in načel sprejetih v aktu podjetja v okviru dogovorjene poslovne politike (navadno je to pravilnik o računovodenju), ki jo posredno ali neposredno določijo lastniki (Whittington, Pany, 2001, str. 240 - 244).

3.2.2.1 Spoznavanje sistema notranjega kontroliranja

Revizor se mora spoznati s sistemom notranjih kontrol pred začetkom opravljanje revizije v podjetju, torej v fazi oblikovanja revizijske strategije. Namen seznanitve z delovanjem notranjih kontrol je identificiranje morebitnih tveganj.

Za razumevanje delovanja notranjega kontroliranja poslovanja podjetja je vsaka revizorska družba izoblikovala model, s katerim revizor pridobi kar največ informacij o sistemu notranjega kontroliranja. Metodologija revidiranja družbe Deloitte & Touche predpostavlja, da je poslovanje podjetja sestavljeno iz sedmih poslovnih ciklov in sicer: finančno poslovanje, prihodki in terjatve, osnovna sredstva, zakladništvo (vključuje naložbe in zadolževanje), denarna sredstva, stroški poslovanja, stroški dela, zaloge in računalniško informacijski cikel. Najpomembnejše značilnosti posameznega poslovnega cikla revizor pridobi z intervjuvanjem oseb odgovornih za določeno področje, s prebiranjem internih aktov o predpisanem načinu dela na določenem področju ali z drugim metodami. Na podlagi zbranih informacij in predvidenih

kontrolnih postopkih se revizor za test delovanja kontrol odloči ali ne. Na odločitev vpliva kompleksnost kontrolnih postopkov in ocena, koliko bi test delovanja kontrol pripomogel k zmanjšanju obsega podrobnega preizkusa podatkov.

Pri ocenjevanju delovanja sistema notranjih kontrol mora revizor odgovoriti na dve vprašanji, ali se (Taylor, Glezen, 1996, str. 345 – 375):

- v podjetju izvajajo kontrole, ki ustrezajo ciljem posloводства,
- notranje kontrole izvajajo na način, s katerim se odkrivajo in preprečujejo napake.

Poleg spoznavanja ustroja notranjega kontroliranja se revizor lahko odloči za preizkuse delovanja notranjih kontrol, če se odloči za metodo manjšega tveganja pri kontroliranju.

3.2.2.2 Preizkus delovanja notranjih kontrol

Namen preizkusa delovanja notranjih kontrol je preizkusiti uspešnost oblikovanja in učinkovitost uporabe usmeritev in postopkov notranjega kontroliranja, oziroma ugotoviti, v kakšnem obsegu se revizor lahko zanaša na informacije pridobljene s strani računovodstva podjetja (Taylor, Glezen, 1996, str. 411-437).

Proces preizkušanja notranjih kontrol vključuje postopke:

1. posnetka stanja,
2. preveritve pravilnosti prikaza,
3. ocene delovanja,
4. vpliva nepravilnosti in pomanjkljivosti na delovanje podjetja,
5. preveritve delovanja sistema,
6. obsega preverjanja podatkov.

Zaključek, ki ga revizor na podlagi opravljenega testa kontrol sprejme je ocenjena stopnja tveganja pri kontroliranju. Če revizor pri testu notranjih kontrol ni odkril napak, sklepa, da notranje kontrole v podjetju ustrezno delujejo in zato zmanjša obseg preizkušanja podatkov.

Delovanje notranjih kontrol se preverja v večjih sistemih, kjer zaradi množice podatkov revizor lahko izgubi pregled na pravilnostjo in točnostjo le-teh, ter zaradi boljše učinkovitosti in uspešnosti z večjim obsegom podrobnega testa podatkov ne bi pridobil zagotovila o pravilnosti in poštenosti računovodskih izkazov, ki so del letnega poročila.

3.2.3 Preizkus/test podatkov

Preizkus/test podatkov je usmerjen predvsem v identificiranje tveganja pri odkrivanju. Gre za smiselno nadaljevanje prvih dveh faz revizijskega procesa, kjer se je revizor že seznanil z podjetjem, v katerem bo opravljal revizijo, izdelal revizijski načrt (1. faza revizijskega procesa) in ocenil stopnjo tveganja pri delovanju. Seznanil se je z ustrojem notranjega kontroliranja,

morebiti pri svojem delu upošteval vzpostavljene notranje kontrole, če je ugotovil, da le-te ustrezno delujejo in ocenil stopnjo tveganja pri kontroliranju (2. faza revizijskega procesa).

Namen preizkušanja podatkov je odkrivanje pomembnih napačnih navedb v računovodskih izkazih, ki niso bile odkrite bodisi v fazi planiranja bodisi v fazi preverjanja delovanja notranjih kontrol. Pri planiranju potrebnih revizijskih postopkov za posamezen saldo v računovodskih izkazih lahko izbiramo med dvema metodama revizijskega testiranja in sicer med analitičnimi postopki ter podrobnimi preizkusi poslovnih dogodkov in stanj. V določenih primerih se uporablja kombinacija obeh. Izberemo postopek, ki nam, za izbran saldo v računovodskih izkazih, omogoči učinkovito identificirati potencialno napako in nam nudi zagotovilo o pravičnosti in poštenosti računovodskih izkazov (O'Reilly et al., 1990, str. 259 – 260).

3.2.3.1 Analitični postopki

Analitični postopek uporabljamo v celotnem procesu revidiranja, tj. pri načrtovanju, spoznavanju naročnika, možnih problematičnih področjih, preizkušanju podatkov in pomeni preizkus sprejemljivosti nekega poslovnega dogodka ali salda na kontu, na podlagi proučevanja razmerij med podatki. Z analitičnim pregledom računovodskih izkazov pridobimo dokaze o popolnosti, točnosti in veljavnosti revidiranih računovodskih izkazov (Glaser, 1993, str. 98). Analitični postopek vključuje primerjavo (Amon, 1999, str. 28):

- istovrstnih računovodskih podatkov iz različnih obdobj,
- istovrstnih računovodskih podatkov obračunskih izkazov s predračunskimi podatki za isto obdobje ali datum,
- razmerij med različnimi vrstami računovodskih podatkov,
- razmerij med računovodskim in neračunovodskimi podatki,
- dejanskih računovodskih podatkov z revizorjevo oceno napravljeno na podlagi podatkov, pridobljenih iz neodvisnih virov.

Osnova za uporabo analitičnih postopkov je, da razpolagamo z želenimi podatki, ki so zanesljivi in ustrezni, ter primerljivi iz obdobja v obdobje. V praksi se analitičen postopek navadno uporablja pri revidiranju izkaza poslovnega izida. Praviloma se analitičen postopek, npr. primerjava medletnih računovodskih izkazov tekočega leta z zaključnimi izkazi preteklega leta, opravi v času predrevizije, ker nam omogoči grob vpogled v poslovanje podjetja in zato lažje identificiramo tvegane postavke oz. postavke katerim med revizijo namenimo več pozornosti.

3.2.3.2 Podrobni preizkus poslovnih dogodkov in stanj

Podrobni test računovodskih podatkov je najbolj učinkovit in uspešen pri preverjanju resničnosti in poštenosti bilance stanja, ker je večina vključenih kontov odraz večletnega delovanja podjetja in zato v določenem časovnem obdobju ne izkazujejo večjih sprememb (prav

zato analitični postopki za ugotavljanja pravilnosti in poštenosti ne omogočajo identifikacije napak in tveganj) (Amon, 1999, str. 29).

Med podrobni preizkus poslovnih dogodkov in stanj uvrščamo vzorčenje, eno izmed najpogosteje uporabljenih metod preverjanja podatkov v praksi. Revizijsko vzorčenje pomeni uporabo revizijskih postopkov na maj kot 100% postavk v okviru salda na kontu ali vrste poslovnih dogodkov. V praksi poznamo 3 metode vzorčenja in sicer (Taylor, Glezen, 1996, str. 627 – 667):

- statistično,
- nestatistično,
- test vseh saldov na kontu oz. vseh poslovnih dogodkov.

Na izbranih vzorcih revizor opravi predvidene revizijske postopke, prouči vrste in vzroke napak ter sprejme ustrezne sklepe in prouči možne vplive na izražanje mnenja. Skupek napak, ugotovljenih pri preiskovanju vzorca mora revizor projicirati na celotno populacijo, ki je osnova za vzorčenje. Na podlagi vzorca ocenimo velikost napake v celotni populaciji in le-to primerjamo s zneskom pomembnosti (Taylor, Glezen, 1996, str. 627 – 667).

3.2.4 Izdaja revizijskega poročila

Izdaja revizijskega poročila za zadnja faza revizijskega procesa. Revizor izbere vrsto poročila, ki ga izda na podlagi ovrednotenja tveganja, da računovodski izkazi kot del letnega poročila vključujejo pomembno napačno navedbo. Pri izdelavi revizijskega poročila morajo biti opravljene in v revizijskem gradivu dokumentirane vse faze revidiranja. Le na osnovi tega si revizor lahko zagotovi ustrezne in zadovoljive dokaze za oblikovanje svojega mnenja.

Pri pisanju revizijskega poročila revizor upošteva štiri splošno sprejete standarde poročanja, navesti mora (Whittington, Pany, 2001, str. 43):

- ali so računovodski izkazi pripravljene v skladu s splošno sprejetimi računovodskimi načeli,
- da se okoliščine, v katerih se taka načela (standardi) v obravnavanem obdobju v primerjavi s preteklim, ne spoštujejo dosledno,
- da so informativna razkritja del računovodskih izkazov in jih je potrebno brati skupaj z njimi,
- kakšno je revizorjevo mnenje v zvezi z računovodskimi izkazi.

Preden se revizor loti pisanja revizijskega poročila mora zbrane dokaze še enkrat oceniti, preveriti delo svojih pomočnikov in vse dogodke po datumu bilance stanja do izdaje mnenja, preveriti predpostavko o delujočem podjetju ter z naročnikom revizije pretehtati tudi nerešene probleme, odkrite med revizijo. S tem pridobi dovolj dokazov, ki mu omogočajo stvaren in objektiven vpogled v revidirano področje.

Revizor se po opravljenem revidiranju odloči za eno od naslednjih mnenj:

- mnenje brez pridržka (pozitivno mnenje),
- mnenje brez pridržka z dodatnim pojasnilom,
- mnenje s pridržkom,
- odklonilno mnenje (negativno mnenje),
- zavrnitev mnenja.

3.3 Revidiranje aktivnih postavk bilance stanja

Za preverjanje stanja ali prometa na kontu se torej uporabljata analitični postopek in/ali podroben preizkus poslovnih dogodkov oziroma stanj na kontu, in sicer analitični postopek navadno za revidiranja izkaza poslovnega izida, podroben preizkus stanja pa pri revidiranju bilance stanja. Za revidiranju aktivnih postavk bilance stanja uporabljamo postopke, s katerim revizor pridobi zagotovilo, da le-ta niso pomembno precenjena, kar pomeni, da bi bila vrednost v poslovnih knjigah pomembno višja od dejanske vrednosti. Čeprav so sredstva lahko precenjena ali podcenjena, revizorji običajno odkrijejo malo primerov neevidenitranih ali podcenjenih sredstev. Želja poslovodstva po večanju čistega dobička je, da revizor predlaga več preračunov za zmanjšanje tega dobička in sredstev kot za povečanje (Taylor, Glezen, 1996, str. 798).

Pri reviziji aktivnih postavk bilance stanja revizor preveri štiri od šestih trditev poslovodstva, ki jih razume, kot potencialne napake (Interna dokumentacija družbe Deloitte & Touche, priročnik IAA.nfo, poglavje 15.93):

1. Veljavnost (ang. validity) - poslovodstvo trdi, da sredstva in stroški vključujejo le tiste transakcije, ki so bile opravljene v določenem poslovnem letu in so izkazane v izvorni vrednosti.
2. Zapisovanje (ang. recording) - poslovodstvo trdi, da sredstva in stroški vključujejo točne podatke, ki so primerljivi s podatki v izvornih listinah (računih) in v glavni knjigi.
3. Časovni presek (ang. cut-off) - poslovodstvo trdi, da sredstva in stroški vključujejo vse poslovne dogodke, ki so se zgodili v obravnavanem obračunskem obdobju in ne vključujejo dogodkov, ki so se zgodili po obravnavanem datumu.
4. Predstavitev (ang. presentation) - poslovodstvo trdi, da so vsi zneski sredstev in stroškov razvrščeni, prikazani in pojasnjeni skladno s splošno sprejetimi standardi in da prikazujejo resnično in pošteno stanje podjetja.

Cilj revidiranja je ugotavljanje stopnje skladnosti uradnih trditev z uveljavljenimi sodili in poročanje o izsledkih zainteresiranim uporabnikom (Taylor, Glezen, 1996, str.32). Revizija mora biti opravljena na način, ki bo zagotavljal pridobiti zadostno količino dokazov, ki bodo revizorja prepričali o resničnosti in poštenosti revidiranih računovodskih izkazov.

3.3.1 Revidiranje opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Cilji revizije opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev so ugotoviti, ali (O'Reilly et al., 1990, str. 537):

- je znesek prikazan v računovodskih izkazih kot osnovno sredstvo v lasti podjetja ter ali so vsa izločena sredstva pravilno izločena iz kontov,
- so osnovna sredstva navedena po nabavnih vrednostih ter ali je amortizacija ustrezna in pravilno obračunana,
- je popravek vrednosti sprejemljiv glede na pričakovano dobo koristnosti osnovnih sredstev,
- so vsa povečanja in zmanjšanja, ko/ki so jih odobrile odgovorne osebe, pravilno vključena v računovodske izkaze
- razkritja v zvezi z osnovnimi sredstvi ustrezajo določilom zakona o gospodarskih družbah in slovenskih računovodskih standardov.

Postopki, ki jih bo revizor uporabili za doseg navedenih ciljev, so odvisni od njegove ocene tveganja pri kontroliranju. Navadno se revizija osnovnih sredstev opravi ločeno za novo nabavljena osnovna sredstva, za izločena sredstva in za sredstva, ki so bila nabavljena v obdobju pred letom, za katerega se opravlja revizija. Vzporedno se pri reviziji osnovnih sredstev preveri tudi pravilnost izračuna amortizacije ter popravka vrednosti.

3.3.1.1 Revidiranje pridobitev osnovnih sredstev

Postopki revidiranja pridobitev osnovnih sredstev so namenjeni ugotavljanju, ali so pridobitve dejansko v lasti podjetja, ali so navedene po nabavni vrednosti in ali so ustrezno usredstvene.

Revizor najprej preveri večje spremembe v revidiranem letu ter spremembe in stanje v registru osnovnih sredstev uskladi s stanjem v glavni knjigi. Preveriti mora, ali so bile pridobitve razporejene v ustrezne amortizacijske skupine ter ali je podjetje pravilno ocenilo dobo koristnosti (in posledično amortizacijsko stopnjo).

Pri pregledu pridobitev revizor uporablja metodo vzorčenja. Za izbrane pridobitve preveri pogodbe, dobaviteljeve račune ali druge dokumente, ki izkazujejo nabavno vrednost ter lastništvo osnovnega sredstva. Preveriti mora tudi njegov fizični obstoj, zapisnik o aktiviranju ter preračunati strošek amortizacije. Po opravljenih postopkih revizor pridobi zagotovilo o obstoju, vrednosti in lastninski pravici novo pridobljenih osnovnih sredstev (Whittington, Pany, 2001, str. 548 – 549).

3.3.1.2 Revidiranje izločitev osnovnih sredstev

Osnovni namen revizije izločitve osnovnih sredstev je ugotoviti ali so bila kakšna stara osnovna sredstva nadomeščena z novimi, ali so bila prodana, uničena ali opuščena ne da bi takšno dejanje imelo vpliv na računovodske izkaze (Whittington, Pany, 2001, str. 549).

Uspešnost revizorjevega iskanja neevidentiranih izločitev je odvisna od njegovega poslovnega znanja in natančnosti pri delu. Revizor mora preveriti vsako zmanjšanje stroškov zavarovanja osnovnih sredstev in ugotoviti, ali je zmanjšanje morebiti posledica izločitve osnovnega sredstva. Pri revidiranju izločitev osnovnih sredstev pride do izraza povezanost posameznih postavk v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja. Revizor izločitev lahko preveri tako, da pregleda, ali je morebiti kakšno novo nabavljeno osnovno sredstvo nadomestilo staro, izločeno sredstvo (Taylor, Glezen, 1996, str. 800 – 803).

Evidentirane izločitve se preverijo s primerjanjem nabavne vrednosti, razvidne iz računa dobavitelja in zmanjšane za kumuliran popravek vrednosti, ki ga revizor ponovno preračuna. Neodpisano vrednost primerja s podatki izpisanimi iz registra osnovnih sredstev. V primeru, da podjetje tako osnovno sredstvo proda, je razlika med prodajno ceno in neodpisano vrednostjo evidentirana med prihodki oziroma odhodki od prodaje osnovnih sredstev.

3.3.1.3 Revidiranje stroška amortizacije

Pri reviziji stroška amortizacije revizor preveri ustreznost izbrane metode amortiziranja, njeno dosledno uporabo ter pravilnost izračuna stroška amortizacije (Whittington, Pany, 2001, str. 552 – 554).

Pri reviziji stroška amortizacije se najpogosteje uporablja metoda ocenjevanja. Na podlagi amortizacijskih stopenj, po kateri se sredstva znotraj posamezne amortizacijske skupine amortizirajo ter podatka o nabavni vrednosti, ki predstavlja amortiziljivo osnovo, revizor izračuna približek stroška, ki ga je pričakovati v izkazu poslovnega izida (Taylor, Glezen, 1996, str. 804).

3.3.2 Revidiranje dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb

Cilj revidiranja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb je so ugotoviti, ali so (Taylor, Glezen, 1996, str. 806 – 812):

- vse predstavljene s potrdili o lastništvu, ki jih ima podjetje,
- pravilno navedene na podlagi računovodskih standardov, ki se nanašajo na okoliščine v podjetju,
- razkritja, skladna s splošno sprejetimi računovodskimi standardi in načeli.

Pri revidiranju finančnih naložb v delnice podjetij Klirinško depotna družba, ki nadzoruje kapitalsko lastništvo podjetij, izda potrdilo o lastništvu v Sloveniji. Potrdilo o lastništvu deleža v kapitalu drugih pravnogospodarskih oblik podjetji izdajo ta podjetja praviloma sama ob ustanovitvi. Ko revizor pridobi zagotovilo o lastništvu naložbe, mora pridobiti še zagotovilo o pravilno izkazani vrednosti. Če je podlaga za vrednotenje knjigovodska vrednost kapitala, so računovodski izkazi podjetja, v katerega podjetje vlaga, zadostno dokazno gradivo o vrednosti naložbe. Če je podlaga za vrednotenje tržna vrednost vrednostnega papirja, se lahko tržne cene

vrednostnega papirja uporabijo kot dokazno gradivo. Pri preverjanju vrednosti finančne naložbe moramo upoštevati opredelitev podjetja do okrepitve. Podjetje se lahko odloči za okrepitev vrednosti, kar pomeni, da bo vrednost naložbe v poslovnih knjigah uskladilo s tržno vrednostjo, v primeru, ko/če tržna vrednost presega knjigovodsko vrednost (Whittington, Pany, 2001, str. 412 – 415).

Med finančnimi naložbami ima podjetje lahko izkazane naložbe v obliki depozitov v banki ali drugih gospodarskih subjektih. V takem primeru revizor pridobi potrditev o stanju naložbe od tretje osebe in stanje primerja s stanjem v poslovnih knjigah naročnika (Whittington, Pany, 2001, str. 413).

Pri revidiranju naložb je smiselno preveriti tudi finančne prihodke, ki izvirajo iz naslova deležev oziroma delnic v podjetju. Dividende se preizkušajo z množenjem števila delnic, prihodki iz obresti pa se ponovno izračunajo na podlagi nominalne vrednosti, obrestne mere in obdobja v katerem se je naložba obrestovala (Taylor, Glezen, 1996, str. 806 – 812).

3.3.3 Revidiranje zalog

Cilj revidiranja zalog materiala, trgovskega blaga, nedokončane proizvodnje ter gotovih proizvodov je ugotoviti, ali (Whittington, Pany, 2001, str. 510):

- prikazan znesek v bilanci stanja pomeni vse stvari, ki so v skladišču, na poti ali v konsignaciji,
- so zaloge pravilno obračunane, glede na izbrano metodo vrednotenja in ali se izbrana metoda dosledno uporablja,
- so zaloge last podjetja in ali so vse pravice do zaplembe premoženja ustrezno razkrite,
- so odvečne, počasi se obračajoče stvari ustrezno ovrednotene in razvrščene.

3.3.3.1 Revidiranje fizičnega stanja zalog

Pri revidiranju zalog materiala, trgovskega blaga, gotovih izdelkov in nedokončane proizvodnje je pri popisu stanja pomembna prisotnost revizorja. Popis stanja zalog mora podjetje opraviti vsaj enkrat letno. Revizor med popisom opazuje in se preverja, ali poteka pravilno. Pred začetkom mora pregledati pisna navodila, kako naj bi popis potekal, ter nato preveriti, kako poteka v praksi. Za dodaten preizkus uspešnosti postopkov mora revizor preizkusno prešteti naključno izbrane artikle (v primeru materiala, trgovskega blaga in gotovih izdelkov) oziroma preveriti proizvodne naloge (v primeru nedokončane proizvodnje). Namen te stopnje je odkriti razlike v številu. V primeru, če ima podjetje veliko zalog skladiščenih pri drugih, mora revizor enak postopek štetja ponoviti tudi tam (Whittington, Pany, 2001, str. 511 – 518).

Po pridobljenem zagotovitvi o pravilnem stanju količine mora revizor preveriti, upoštevajoč izbrano metodo, še pravilno vrednotenje zalog. Metoda določanja stroškov zalog in vrsta stroškovnega sistema, ki ju podjetje uporablja v veliki meri določa revizijske postopke, ki se

uporabljajo pri vrednotenju zalog. Pri metodi vrednotenja stanja in porabe zalog imajo podjetja prosto izbiro, vendar standardi, za vrednotenje stanja zalog, priporočajo metodo tehtanih povprečnih cen, za vrednotenje porabe zalog pa metodo fifo. Če se podjetje odloči za drugo metodo vrednotenja stanja ali porabe zalog, mora izbrano metodo uporabljati konsistentno ter ob koncu obračunskega obdobja izračunati razliko v vrednosti med izbrano ter priporočeno metodo.

3.3.3.2 Revidiranje vrednotenja zalog

Pri revidiranju cene zalog materiala in trgovskega blaga revizor primerja v računovodske izkaze vključeno ceno s tisto na dobavnici oziroma računu dobavitelja. Pri revidiranju zalog gotovih izdelkov in nedokončane proizvodnje mora revizor preveriti pravilnost in smotnost obračunane proizvodjalne cene. Pravilnost izračuna le-te revizor poveže s stroškovnim računovodstvom ter prenos stroškov preveri na stroškovnih mestih (Whittington, Pany, 2001, str. 522).

3.3.3.3 Revidiranje zalog z vidika časovne razmejenosti

Razen preverjanja cene, po kateri so zaloge vrednotene, mora revizor pridobiti tudi zagotovilo, da stanje vključuje vse zaloge, ki se nanašajo na tekoče obdobje in ne vključuje zalog, ki se nanašajo na prihodnje časovno obdobje. Najučinkovitejši test za pridobitev zagotovila o ustreznih časovni razmejenosti zalog je pregled zadnjih dobav materiala in izdaj gotovih izdelkov. Revizor preveri pravilnost evidentiranja zadnjih in prvih prevzemov materiala ali gotovih izdelkov v materialnem knjigovodstvu po dobavnicah dobavitelja. Enako postopa pri evidentiranju stanja gotovih izdelkov, le da namesto dobavnic dobavitelja uporabi izdajnice podjetja (ali prevzemnice kupca) (Whittington, Pany, 2001, str. 520–521).

3.3.4 Revidiranje terjatev iz poslovanja

Cilj revizije terjatev iz poslovanja je ugotoviti, ali (Taylor, Glezen, 1996, str. 713 – 714):

- prikazan znesek v računovodskih izkazih kot terjatev obsega po najboljši vrednosti vse zneske, ki jih dolgujejo drugi in tiste, ki jih dolguje naročnik,
- so terjatve navedene v čisti iztržljivi vrednosti,
- so terjatve pravilno razvrščene,
- so vse terjatvene pravice do zaplembe premoženja in poročila za terjatve pravilno razkrite.

Postopki, ki jih bo revizor uporabili pri zasledovanju navedenih ciljev so odvisni od njegove ocene tveganja pri kontroliranju. Običajno se revizija terjatev iz poslovanja napravi ločeno za terjatve do kupcev, evidentirane na kontih skupine 12, za terjatve do državnih in drugih institucij ter za druge terjatve.

3.3.4.1 Revidiranje terjatev do kupcev

Revizor mora pridobiti seznam terjatev do kupcev po zapadlosti terjatev izpisan iz analitične evidence, imenovane saldakonti kupcev. Navadno se stanje preveri s pomočjo zahtevka za potrditev stanja, ki ga podjetje svojim dolžnikom pošlje v potrditev. Pri izbiri kupcev revizor pošlje stanje v potrditev vsem kupcem znotraj skupine (matično podjetje, pridruženo podjetje ali drugo podjetje v skupini), vsem kupcem, katerih obveznost presega znesek pomembnosti, ter drugim kupcem, za katere iz zunanjih virov meni, da obstaja tveganje izkazane vrednosti. Pri potrjevanju stanja terjatev revizor preveri obstoj terjatve, ne pa unovčljivosti (Whittington, Pany, 2001, str. 449–456).

Pri testu terjatve do kupcev revizor preveri tudi pravilno izkazano stanje terjatve z vidika časovnega preseka. Preveriti mora, ali računovodski izkazi vključujejo terjatve, ki se nanašajo, in hkrati ne vključujejo terjatev, ki se ne nanašajo na obravnavano poslovno obdobje (Whittington, Pany, 2001, str. 456).

Revizor mora zato preveriti tudi vrednotenje terjatve, s čimer preveri, ali izkazane terjatve predstavljajo iztržljivo vrednost oziroma ali je popravek vrednosti terjatve oblikovan v ustrezni vrednosti. Pri preverjanju popravka vrednosti igra revizorjeva strokovna presoja veliko vlogo. Podjetja imajo sicer sprejeto politiko oblikovanja popravka vrednosti terjatve, vendar je ta navadno oblikovana preohlapno. Med dejavnike, o katerih mora razmišljati revizor pri ocenjevanju ustreznosti oblikovanega popravka vrednosti terjatev, uvrščamo oceno učinkovitosti trenutnih kreditnih sposobnosti podjetja, spremljanje koeficienta dneve vezave, terjatev do kupcev, pregled kasnejših plačil idr. V praksi se je pokazalo, da podjetja oblikujejo popravek vrednosti glede na starost terjatev. Pri preverjanju ustreznosti oblikovanega popravka vrednosti terjatev revizor torej upošteva starost terjatev ter na podlagi lastne presoje oceni verjetnost, ali bo zapadla terjatev poplačana (Taylor, Glezen, 1996, str. 720–724).

3.3.4.2 Revidiranje drugih terjatev iz poslovanja

Poleg terjatve do kupca imajo podjetja evidentirane tudi terjatve za obresti do bank in drugih finančnih institucij, terjatev do državnih institucij in druge terjatve. Pri reviziji omenjenih terjatev lahko revizor uporablja metodo potrjevanja stanja ali metodo pregleda denarnih prilivov na transakcijski račun po datumu zaključnega računa. Pri slednji revizor preveri skladnost zneska izkazane terjatve z zneskom priliva denarnih sredstev na transakcijski račun.

3.3.5 Revidiranje denarnih sredstev

Stanje na kontu denarnih sredstev običajno ni ena izmed pomembnih postavk v bilanci stanja, čeprav sta obseg in znesek poslovnih dogodkov, ki se opravljajo preko te postavke, običajno največja, saj se večina poslov plačuje z denarjem. Zaradi tega obstaja velika verjetnost poneverbe (Whittington, Pany, 2001, str. 385).

Cilj revizije denarnih sredstev je ugotoviti, ali:

- prikazan znesek v bilanci stanja kot denarno sredstvo vključuje vsa denarna sredstva v blagajni, transakcijskih računih pri bankah, denar na poti ter vse depozite na odpoklic pri bankah,
- so omenjena denarna sredstva pravilno razvrščena in razkrita.

Zagotovilo, da so denarna sredstva pravilno izkazana, dobimo z metodo potrjevanja stanja oziroma uskladitve stanja v bilanci stanja s stanjem na računu, za vsak konto posebej. Pri tej metodi revizor pridobi kopijo bančnega izpiska in/ali blagajniškega dnevnika na zadnji dan revidiranega poslovnega obdobja ter stanje uskladi s stanjem v računovodskih izkazih. Revizor lahko banki v imenu naročnika revizije pošlje v potrditev obrazec, ki navaja podatke iz računovodskih izkazov podjetja, banka pa stanje potrdi ali navede resnične zneske v primeru, če se ti razlikujejo od zneskov v poslovnih knjigah podjetja (Whittington, Pany, 2001, str. 399–402).

Revizor mora pri revidiranju denarnih sredstev preveriti tudi, ali podjetje posluje skladno z Zakonom o preprečevanju pranja denarja. Skladno z zakonom je podjetje Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja dolžno sporočiti podatke o vseh gotovinskih transakcijah, katerih vrednost presega tri milijone SIT. Revizor je uradu dolžan poročati, če pri pregledu ugotovi, da obstaja sum pranja denarja. Pri identifikaciji suma pranja denarja mora biti revizor pozoren tudi na dogodke, značilne za pranje denarja oziroma na najpogostejše metode, kot so zamenjava valut, zadolževanje na podlagi depozitov, uporaba fiktivnih družb, dejavnosti z gotovinskimi iztržki, gotovinska prodaja blaga večjih vrednosti, fiktivni posli, kjer nasproti denarnemu toku ne teče tudi blagovni oziroma storitveni ipd (Zakon o preprečevanju pranja denarja, 2001).

3.3.6 Revidiranje aktivnih časovnih razmejitev

Cilj revizije aktivnih časovnih razmejitev je ugotoviti, ali (Taylor, Glezer, 1996, str. 724 – 731):

- so prikazani zneski v računovodskih izkazih kot odloženi stroški izraženi v pravih zneskih in ali se nanašajo na obdobje enkrat v prihodnosti,
- se za vračunane prihodke upravičeno pričakuje, da bodo zneski uresničeni,
- so zneski v računovodskih izkazih ustrezno razkriti.

Pri revidiranju kratkoročno odloženih stroškov revizor preveri dokumentacijo (račun dobavitelja) z vidika časovnega preseka in vrednotenja. Preveriti mora torej, ali se zneski, izkazani kot kratkoročno odloženi stroški, dejansko nanašajo na prihodnje časovno obdobje, in ali so izkazani v pravih zneskih.

Pri revidiranju vnaprej vračunanih prihodkov mora revizor preveriti, ali za njihovo izkazovanje obstaja pravna podlaga. Med vnaprej vračunanimi prihodki imajo podjetja najpogosteje izkazane prihodke iz naslova zavarovalnih odškodnin.

4 Revidiranje bilance podjetja Grafikom d.o.o.

Praktični del diplomske naloge temelji na bruto bilanci, iz nje izdelani bilanci stanja in izkaza poslovnega izida slovenskega podjetja. Ime podjetja je zaradi želje poslovodstva po ohranjanju anonimnosti izmišljeno.

Revizija je opravljena skladno s slovensko zakonodajo in z postopkom revidiranja opisanim v teoretičnem delu.

4.1 Načrtovanje revizije

4.1.1 Spoznavanje poslovanja podjetja

Prva faza pri načrtovanju revizije je spoznavanje podjetja, njegovega delovanja, konkurence, pomembnih kupcev in dobaviteljev z namenom identificirati potencialna tveganja pri delovanju, na katere moramo biti v času revizije pozorni.

Podjetje, katerega računovodske izkaze sem uporabila za praktični del tega diplomskega dela, deluje v tiskarski dejavnosti. Ustanovljeno je bilo leta 2000 kot družba z omejeno odgovornostjo. Osnovna dejavnost podjetja je tiskanje obcestnih oglaševalskih plakatov. Na slovenskem trgu ima eno konkurenčno podjetje, tj. MT Tiskarna Ljubljana, vendar imata podjetji trg geografsko razdeljen. Podjetje Grafikom se nahaja na področju osrednje Slovenije, Gorenjske in Primorske ter ima približno 75 % tržni delež, konkurent posluje predvsem na področju Štajerske in Dolenjske. V letu 2002 je podjetje Grafikom analiziralo cene domačega konkurenta in petih tujih podjetij ki se ukvarjajo s sorodno dejavnostjo. Rezultati so pokazali, da so razlike minimalne, zato je verjetnost vstopa tujega podjetja na slovenski trg majhna. Ne smemo zanemariti širitve slovenskega oglaševalskega prostora kot enega izmed zunanjih dejavnikov, ki utegnejo vplivati na delovanje podjetja v prihodnosti, če se ne bo prilagajalo spremembam na trgu.

Glavna kupca sta največji oglaševalski agenciji v Sloveniji Medija in Reklama. Obe naročata plakate za znane kupce (na podlagi oglaševalske akcije), zato težav pri plačilu za opravljene storitve podjetje nima. V letu 2000 je Grafikom posloval z agencijo Oglas, ki je zaradi nekonkurenčnosti propadla. Grafikom je za neplačane terjatve oblikoval 100 % popravek in na sodišču vložilo tožbo zoper neplačnika.

Podjetje Grafikom kupuje materiale za tisk (papir, barve, tiskarske filme, idr.) od dobaviteljev v Sloveniji, Italiji in Avstriji.

4.1.2 Analitična primerjava med proučevanima letoma

Na podlagi razgovora s stranko ter pregledom bruto bilance podjetja (Priloga 4) sem ugotovila, da so bile spremembe na področju osnovnega kapitala, kratkoročnega zadolževanja, osnovnih sredstev, naložb in terjatev v bilanci stanja ter spremembe pri stroških materiala in stroških dela v izkazu poslovnega izida.

Spremembe v izkazu poslovnega izida so posledica višjih cen materiala na trgu.

Osnovni kapital podjetja znaša 47.551.000 SIT. Konec leta 2001 je bilo pet družbenikov, med katerimi je imelo podjetje Gorenjski Tisk največji delež. V letu 2002 so trije družbeniki izstopili iz podjetja, njihov delež v kapitalu je kupilo podjetje (tako ima 49 % lastni delež). Zakon o gospodarskih družbah omejuje le lastni delež v kapitalu delniških družb na 10 % osnovnega kapitala. Omejitve za druge pravnogospodarske oblike podjetij ne postavlja.

V letu 2002 je podjetje kupilo nov tiskarski stroj, nakup so financirali s kratkoročnim bančnim posojilom Banke Koper, zato je opaziti povečanje kratkoročnega zadolževanja ter opredmetenih osnovnih sredstev. V letu 2002 je podjetje prenovilo poslovno stavbo, kupljeno leta 2001 (nakup je financiralo z dolgoročnim posojilom pri Novi kreditni banki Maribor, kateri v celoti zapade v plačilo v letu 2002, zato je izkazan med kratkoročnimi dolgovi do bank). Prenovo je podjetje financiralo z kratkoročnim bančnim posojilom Bank Austria.

V letu 2001 je imelo podjetje kratkoročni depozit v A Banki, ki ga po poteku pogodbe ni podaljšalo, zato so kratkoročne finančne naložbe v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 nižje. Povečale so se dolgoročne finančne naložbe, in sicer zaradi povečanega lastnega deleža v višini 23.300.000 SIT in nakupa obveznic A banke v letu 2002 v vrednosti 41.000.000 SIT. Podjetje je v letu 2002 prodalo delnice podjetje Petrol d. d.

4.1.3 Začetna presoja pomembnosti

Pod točko 3.2.1.2 navajam, da je začetna presoja pomembnosti vrednostno izražena vsota napak, ki jih revizor pri svojem delu dovoljuje. Vsota teh napak naj ne bi predstavljala več kot 3–5 % tveganja, da računovodski izkazi vsebujejo pomembno napačne navedbe, oziroma da računovodski izkazi v 97–95 % izkazujejo resnično in pošteno sliko podjetja.

Kot kritično komponento za izračun pomembnosti pri podjetju Grafikom sem uporabila prihodke iz poslovanja, ki znašajo 1.370.095.000 SIT. Upoštevala sem 3,51 % tveganje, da utegnejo biti računovodski izkazi v pomembnih pogledih napačni. Odstotek tveganja sem izračunala po revizijskih postopkih družbe Deloitte & Touche, ki ostajajo poslovna skrivnost.

Znesek pomembnosti znaša 48.090.000 SIT oziroma zaokroženo 48.000.000 SIT in je enak za vsa izvedena testiranja podatkov v računovodskih izkazih, saj nobeno področje ni ocenjeno kot nadpovprečno tvegano.

4.2 Spoznavanje in preizkus delovanja notranjih kontrol

Spoznavanje delovanja vzpostavljenih notranjih kontrol je faza v reviziji, ki se navadno opravi že v času predrevizije. Naj ponovim, da se delovanje notranjih kontrol preverja v večjih poslovnih sistemih, ki imajo kompleksen pretok podatkov ter veliko število transakcij, ker se bistveno zmanjša obseg podrobnega testa podatkov.

V primeru podjetja Grafikom test delovanja notranjih kontrol bistveno ne pripomore k zmanjšanju obsega podrobnega testa podatkov, saj podjetje nima kompleksnejših transakcij, zato ga nisem izvedla. Pridobila sem informacije o delovanju posameznih poslovnih ciklov ter predvidenih notranjih kontrol.

Splošno tveganje celotnega računovodstva je prilagoditev prenovljenim slovenskim računovodskim standardom ter prehod na spremenjeni kontni okvir. Zaradi spremembe kontnega okvira obstaja tveganje prenosa otvoritvenih stanj na dan 1. 1. 2002. Pri reviziji sem podrobno pregledala prenose stanj in stanje v bruto bilanci podjetja uskladila s stanjem v revizijski dokumentaciji za leto 2001. V računovodstvu podjetja so pripravili preglednico grupiranja kontov bruto bilance v bilanco stanja in izkaz poslovnega izida po starem in novem kontnem okviru.

Na podlagi razumevanja poslovnega cikla zakladništvo sem kot morebitno problematično področje identificirala povečanje lastnega deleža med naložbami in skladnosti povečanja tega deleža s statutom družbe. Kot morebitno problematično področje sem zaradi obsega identificirala nove nabave osnovnih sredstev. Identificiranim možnim problematičnim področjem v podrobnem testu podatkov namenjam več pozornosti.

4.3 Podrobni test podatkov

Pri testiranju podatkov sem se osredotočila le na aktivno stran bilance stanja. Pri posamezni postavki, kjer je opravljena revizija, najprej navajam bistvene računovodske rešitve, ki jih uporablja podjetje in so zajete v pravilniku o računovodenju, temu sledi cilj revizije ter postopek, kako bi bila revizija opravljena v praksi.

Vsi uporabljeni računovodski podatki so vzeti iz bilance stanja (Priloga 2), izkaza poslovnega izida (Priloga 3) oziroma iz bruto bilance (Priloga 4).

4.3.1 Revidiranje opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Na dan bilance stanja ima podjetje v lasti za 10.066.000 SIT neopredmetenih osnovnih sredstev ter za 1.123.990.000 SIT opredmetenih osnovnih sredstev kar je razvidno iz prilog 4 in 5.

Podjetje Grafikom v bilanci stanja izkazuje osnovna sredstva po neodpisani vrednosti. Vsako novo nabavljeno osnovno sredstvo se začne amortizirati prvi dan naslednjega meseca, ko je bilo dano v uporabo. Nabavno vrednost sestavlja nakupna cena, povečana za dodatne stroške. Vse nove nabave osnovnih sredstev se preko konta investicij v teku prenašajo na redne konte.

Podjetje pri amortizaciji osnovnih sredstev uporablja metodo enakomernega amortiziranja. Amortizacija se obračunava mesečno. Podjetje uporablja amortizacijske stopnje, priznane pri sestavi davčne bilance, in sicer:

Tabela 1: Uporabljene amortizacijske stopnje v podjetju Grafikom

	Stopnja v %
Gradbeni objekti	2,00
Računalniška oprema	33,33
Pohištvo	20,00
Tiskarski stroji	20,00
Elektronske naprave (RTV, PTT, idr.)	25,00
Motorna vozila	33,33
Neopredmetena dolgoročna sredstva	33,30

Vir: Revizijsko poročilo podjetja Grafikom d.o.o. za poslovno leto 2001.

Osnovna sredstva, ki jih podjetje ne uporablja, zadnji dan v mesecu izloči iz evidence, vendar mora vsako odtujitev odobriti direktor. Pri tem nastali dobički povečujejo poslovne prihodke, izgube pa poslovne odhodke.

Cilj revizije osnovnih sredstev je zagotoviti, da le-ta niso precenjena, kar pomeni, da bi bila dejanska vrednost bistveno višja od vrednosti izkazane v računovodskih izkazih. Pri testu osnovnih sredstev se ločeno testirajo povečanja osnovnih sredstev, zmanjšanja osnovnih sredstev, investicije v teku ter strošek amortizacije. Za boljši pregled nad gibanjem osnovnih sredstev v letu 2002 je podjetje Grafikom pripravilo tabelo gibanja osnovnih sredstev, ki je prikazana v Prilogi 5.

Osnovo za test podatkov predstavlja tabela gibanja osnovnih sredstev, ki mora biti usklajena s stanjem v bruto bilanci in registru osnovnih sredstev (pomožna analitična evidenca). Tabela gibanja prikazuje vsa gibanja osnovnih sredstev v tekočem letu. Začetno stanje na dan 1. 1. povečano za nove nabave in zmanjšano za odtujitve je enako končnemu stanju na dan 31. 12.

Od podjetja sem pridobila seznam vseh novonabavljenih osnovnih sredstev v letu 2002, vseh izločitev in investicij v teku. Po pregledu sem ugotovila, da je podjetje v proučevanem letu kupilo za 391.820.000 SIT novih opredmetenih osnovnih sredstev, ter za 10.205.000 SIT

neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Izločili so opredmetena osnovna sredstva v neodpisani vrednosti nič SIT (izločena sredstva so bila v celoti amortizirana).

4.3.1.1 Test novih nabav osnovnih sredstev

Pri testu novih nabav osnovnih sredstev se metode vzorčenja poslužujem ločeno za posamezno skupino opredmetenih osnovnih sredstev. Pri izračunu vzorca sem upoštevala izračunan znesek pomembnosti, ki znaša 48.000.000 SIT ter faktor zanesljivosti R, ki znaša 2.

Vrednost faktorja zanesljivosti je odvisna od opravljenih revizijskih postopkov v predhodnih fazah revizije. Celotna metodologija revidiranja družbe Deloitte & Touche je postavljena tako, da z opravljenimi revizijskimi postopki zagotavljamo 97 % resničnost in poštenost računovodskih izkazov, oziroma dovoljuje 3 % celotno tveganje, da računovodski izkazi ne prikazujejo resnične in poštene slike podjetja. Revizijsko tveganje je trokomponentno, in sicer tveganje pri delovanju, kontroliranju in odkrivanju. 1% tveganje pri delovanju revizor zmanjša s spoznavanjem delovanja podjetja, ostalo 2 % tveganje pa se porazdeli med tveganje pri kontroliranju ter odkrivanju. V primeru, da v predhodni fazi revizije opravimo test delovanja notranjih kontrol in zaključimo, da so le-te učinkovite, bomo izvedli manjši obseg podrobnega testa podatkov. V takem primeru je vrednost faktorja zanesljivosti R 0,7, saj z pozitivnim testom notranjih kontrol že pokrijemo 1,3 % tveganje (zmanjšamo tveganje pri kontroliranju).

V primeru podjetja Grafikom testa delovanja notranjih kontrol nismo izvedli in se posledično ne zanašamo na njihovo delovanje. Izvesti moramo torej večji obseg podrobnega testa podatkov, če želimo doseči enak odstotek zanesljivosti o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. Po revizijskih postopkih družbe Deloitte & Touche smo uporabili vrednost faktorja zanesljivosti 2.

Vzorec sem izračunala tako, da sem testirani znesek delila s količnikom zneska pomembnosti in faktorjem zanesljivosti. Pozorna sem bila na dejstvo, da je v vzorec potrebno vključiti vse nove nabave, katerih vrednost preseže vrednost prej omenjenega količnika.

Tabela 2: Izračun vzorca za testiranje novih nabav osnovnih sredstev

Nove nabave - oprema in DI	105.358.000	Nove nabave - materialne pravice	10.205.000
Znesek pomembnosti	48.000.000	Znesek pomembnosti	48.000.000
Faktor R	2	Faktor R	2
Vrednost večja od količnika	0	Vrednost večja od količnika	0
Vzorec	5 postavk	Vzorec	1 postavka
<hr/>			
Nove nabave - zgradbe	285.514.000		
Znesek pomembnosti	48.000.000		
Faktor R	2		
Vrednost večja od količnika	258.747.000 = 1 postavka		
Vzorec	2		
Vzorec skupaj	3 postavke		

Vir: Priloga 5, Tabela gibanja osnovnih sredstev.

Na podlagi izračunanega vzorca sem za vsako novo nabavo preverila, ali jo je odobrila odgovorna oseba (direktor), njeno nabavno vrednost (razvidno iz dobaviteljevih računov), pravilno amortizacijsko stopnjo (davčno dovoljene) ter obračun amortizacije. Ugotovitve testa so prikazane v Tabeli 3.

Tabela 3: Test novih nabav osnovnih sredstev (v 1000 SIT)

Naziv OS	Dobavitelj	Datum nabave l. 2002	NV	Datum aktiv. v l. 2002	Am. St. (v %)	Meseci am.	Grafikom d.o.o.		Revizija	
							AM 31.12.02	NeV 31.12.02	AM 31.12.02	Nev 31.12.02
ZGRADBE										
Ureditev parkirišč	Okolje d.o.o.	15. 3.	258.747	1. 4.	2%	9	3.881	254.866	3.881	254.866
Stropni opaž 500 m ²	Stavbenik d.o.o.	26. 9.	19.756	1. 10.	2%	3	99	19.657	99	19.657
Beljenje poslovnih prostorov	Pirc d.o.o.	5. 4.	1.834	1. 5.	2%	8	24	1.810	24	1.810
OPREMA										
Tiskarski stroj - Canon	Canon d.d.	4. 6.	4.305	1. 7.	20%	7	502	3.802	502	3.803
Računalnik Pentium IV	Zupo	4. 2.	419	1. 3.	33%	10	116	303	116	303
Konferenčni stoli - 12 kom	Stol d.d.	10. 2.	792	1. 3.	20%	10	132	660	132	660
Paket ADSL	Telekom d.d.	2. 10.	298	1. 11.	25%	2	12	286	12	286
Avtomobil - Citroen C3	Citroen Kranj	7. 11.	2.582	1. 12.	33%	1	72	2.511	72	2.510
MATERIALNE PRAVICE										
Oracle database Standars 50	Infonet d.o.o.	28. 2.	10.205	1. 3.	33%	10	2.834	7.371	2.834	7.371

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom .

Strošek amortizacije (AM) sem izračunala na podlagi nabavne vrednosti (NV) razvidne iz dobaviteljevega računa, predpisane amortizacijske stopnje ter števila mesecev amortiziranja osnovnega sredstva v letu 2002. Neodpisano vrednost (NeV) predstavlja razlika med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti. Vso nabavo je odobrila odgovorna oseba (direktor), kar je razvidno iz dokumenta o odobrenem nakupu osnovnega sredstva, ki je priložen vsakemu računu.

4.3.1.2 Test izločitev osnovnih sredstev

Po pregledu izločitev v tabeli gibanja osnovnih sredstev (Priloga 5) sem ugotovila, da je podjetje v letu 2002 izločilo v celoti amortizirano opremo in drobni inventar. Po pregledu zapisnikov sej družbenikov sem ugotovila, da je podjetje Grafikom na podlagi popisa osnovnih sredstev dne 31. 10. 02 prodalo zastarelo pisarniško opremo, ki je bila v februarju 2002 nadomeščena z novo, podjetju Marketing d.d. za ceno 2.059.000 SIT povečano za DDV. Drobní inventar v nabavni vrednosti 1.791.000 SIT je družba uničila.

Med revizijo sem pregledala zapisnik popisne komisije, pogodbo o prodaji opreme ter zapisnik o izločitvi. Ker je bila neodpisana vrednost opreme enaka nič, je bila pogodbeno dogovorjena cena v celoti izkazana med prihodki od prodaje osnovnih sredstev evidentiranih na kontu 7751 bruto bilance podjetja Grafikom (Priloga 4).

Pri izločitvi drobnega inventarja sem preverila potrdilo Javnega podjetja Komunala o uničenju deponiranega drobnega inventarja, navedenega na zapisniku o uničenju.

4.3.1.3 Test investicij v teku

Podjetje v bilanci stanja izkazuje za 948.000 SIT investicij v teku. Skladno s SRS, podjetje vsa nova nabavljena osnovna sredstva evidentira preko konta investicij v teku.

Vrednost investicije testiram za precenjenost. V računovodstvu podjetja imajo evidenco vseh investicij v letu 2002. Test sem opravila tako, da sem za nedokončano investicijo pregledala vse račune dobaviteljev in preverila, ali se opravljeno delo resnično nanaša na obnovo proizvodnje hale. Znesek mora biti usklajen s stanjem v bruto bilanci.

Tabela 4: Test investicij v teku (v 1000 SIT)

št. računa	Dobavitelj	Opravljeni storitev - dobavljen material	Datum računa	Znesek računa brez DDV
484	Banca d.o.o.	polaganje keramike	7.12.02	325
533	Žaluzija	izdelava senčnih žaluzij	25.12.02	105
471	Pirc d.o.o.	beljenje prostorov	20.11.02	213
459	Stavbenik d.o.o.	Stropni opaž	12.11.02	305
Skupaj investicije v teku				948
Investicije v teku - Grafikom				948
Razlika				0

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.1.4 Test stroška amortizacije

Na podlagi izpisa iz registra osnovnih sredstev o nabavni vrednosti osnovnih sredstev ter uporabljenih amortizacijskih stopnjah sem izračunala možen znesek stroška amortizacije. Le-ta sicer predstavlja delež nabavne vrednosti, ki je v tekočem letu vrednostno prešla med poslovne učinke, vendar ne presega neodpisane vrednosti tega osnovnega sredstva. Pri testu stroška amortizacije sem zato upoštevala vrednost ocene, če je bila nižja od neodpisane vrednosti in nasprotnem primeru celotno neodpisano vrednost.

Podjetje je imelo v letu 2002 vrednostno veliko nove nabave, zato sem pri oceni upoštevala tudi te. Oceno sem nato primerjala z dejanskim stroškom amortizacije za leto 2002, ki znaša 82.910.000 SIT.

Pri postopku analitične ocene metodologija dovoljuje določeno odstopanje, katerega vrednost je odvisna od vrednosti testiranega zneska in v primeru podjetja Grafikom znaša 15 % vrednosti dejanskega stroška amortizacije. Razlika med oceno in dejanskimi stroški ne presega dovoljenega zneska odstopanja, zato dodatno testiranje ni potrebno.

Tabela 5: Test stroška amortizacije osnovnih sredstev (v 1000 SIT)

	NV 1.1.2002	PV 1.1.2002	NeV 1.1.02	Vrednost novih nabav	Meseci am.	AM stopnja (v %)	Ocena AM
Zemljišče	10.238	0	10.238	0	0	0%	0
Gradbeni objekti	691.576	12.683	678.893	285.514	9	2%	17.861
Računalniška oprema	20.508	17.090	3.418	28.680	10	33%	9.105
Pohištvo	204.854	124.836	80.018	53.424	10	20%	24.908
Tiskarski stroji	46.973	16.449	30.524	4.305	7	20%	6.607
Elektronske naprave	6.207	1.195	5.012	758	11	25%	1.427
Motorna vozila	1.506	753	753	16.764	9	33%	4.442
Drobni inventar	10.984	10.984	0	1.427	12	100%	1.427
Neopred. dolgoročna sredstva	20.623	14.539	6.084	10.205	10	33%	4.858
	1.013.469	198.529	814.940	401.077			70.633

Amortizacija OOS - kto 430 75.260

Amortizacija NDS - kto 431 6.223

Amortizacija DI - kto 432 1.427

Skupaj dejanski stroški 82.910

Ocenjeni stroški AM 70.633

razlika (ocena – dejanski) (12.277)

dovoljeno odstopanje 12.437

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.2 Revidiranje dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb

Podjetje Grafikom ima na dan 31.12.2002 med dolgoročnimi finančnimi naložbami izkazane delnice v vrednosti 21.788.000 SIT, obveznice v vrednosti 42.989.000 SIT, deleže v vrednosti 23.300.000 SIT ter dolgoročno dana posojila zaposlencem v vrednosti 7.452.000 SIT. Med kratkoročnimi finančnimi naložbami ima podjetje dana kratkoročna posojila v višini 6.780 tisoč SIT (Priloga 4).

Podjetje ima v pravilniku o računovodenju določeno, da se naložbe (dolgoročne ali kratkoročne) slabijo oziroma krepijo, zato da je na dan bilance stanja njihova knjigovodska vrednost primerljiva s tržno. Če finančna naložba izgublja vrednost, direktor in vodja računovodstva presodita, za koliko je treba oblikovati popravek njene knjigovodske vrednosti. Prav tako mora direktor po posvetovanju z vodjo računovodstva odrediti delni ali celotni odpis dolgoročne finančne naložbe v breme prevrednotovalnih finančnih odhodkov. Krepitev finančnih naložb se izvaja med izdelavo zaključnega računa za tiste naložbe, kjer tržna vrednost presega knjigovodsko. Presežek tržne vrednosti nad knjigovodsko se knjiži med prevrednotovalne finančne prihodke. Sklep o okrepitvi na predlog računovodstva izdaja direktor.

Finančne naložbe v tuji valuti se ob nakupu knjižijo po nabavni - nominalni vrednosti, na dan bilance stanja pa se nominalna vrednost naložb po srednjem tečaju Banke Slovenije preračuna. Njihovo povečanje/zmanjšanje povečuje prihodke/odhodke v zvezi z finančnimi naložbami.

Cilj revizije finančnih naložb je preveriti, da na dan bilance stanja niso precenjene. Pomagamo si s tabelo gibanja finančnih naložb, ki prikazuje začetno stanje, povečanja zaradi novih naložb oziroma okrepitev zaradi prevrednotenja, zmanjšanja zaradi prodaje oziroma oslabitev zaradi prevrednotenja, končno stanje naložbe ter morebitne finančne prihodke ob delitvi dividend ali dobička. Tabela za podjetje Grafikom je prikazana v Prilogi 6.

4.3.2.1 Test naložb v delnice in obveznice

Pregled tabele gibanja naložb, ki je usklajena s stanjem v bruto bilanco, pokaže, da ima podjetje Grafikom naložbe v obliki delnic v družbah Rogaška d. d., Petrol d. d., MK Tiskarna Ljubljana, Gorenje d. d. in v obliki obveznic v A banki.

Pri reviziji naložb v delnice in obveznice uporabim izpisek KDD. Po določbah pravilnika o računovodenju podjetje Grafikom ob zaključku poslovnega leta vse naložbe vrednoti po tržni vrednosti, zato sem za vrednost uporabila zadnjo objavljeno tečajnico Ljubljanske borze na dan 31. 12. 02. Pri reviziji delnic sem vrednost, objavljeno v tečajnici, pomnožila s številom vrednostnih papirjev v lasti podjetja, razvidno iz KDD izpiska. Tako dobljeno oceno v tisoč tolarjih sem primerjala s podatki v tabeli gibanja. Razlika med vrednostjo delnice na dan 31. 12. 01 in 31. 12. 02 so prevrednotovalni finančni prihodki/odhodki, ki morajo biti usklajeni s podatki v izkazu poslovnega izida podjetja.

Tabela 6: Test naložb v delnice (v 1000 SIT)

	Št. delnic KDD	Tečaj 31.12.02 (v SIT)	Revizija	Grafikom	Razlika (1) - (2)	Stanje 31.12.01 (3)	Prev. fin. prihodki (1) - (3)	Izplačilo dividend	Vrednost dividende (v SIT)	Fin. prihodki
			Vrednost 31.12.02 (1)	Vrednost 31.12.02 (2)						
Rogaška d.d.	113.920	188	21.416	21.417	(1)	20.683	0	-	-	0
MK tiskarna Ljubljana	90	1.019	92	92	(0)	90	2	-	-	0
Gorenje d.d.	54	4.407	238	238	(0)	193	45	27.6.02	80	4
Petrol d.d.	0	41.009	0	0	(0)	36.139	0	20.6.02	600	0
Naložbe v delnice			21.767	21.768			47			4

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Iz tabele gibanja naložb v Prilogi 6 je razvidno, da je podjetje v letu 2002 prodalo delnice podjetja Petrol d. d. Pri reviziji sem pregledala pogodbo o prodaji delnic, datirano 30. 5. 2002. Pogodbeno dogovorjena cena je bila v višini 41.000 SIT za delnico, podjetje je imelo v lasti 1000 delnic. Zaradi prodaje vrednostnih papirjev po ceni, ki je bila višja do knjižne, je podjetje realiziralo dobiček pri prodaji finančne naložbe v višini 4.871.000 SIT (oziroma 4.871 SIT za delnico), ki je evidentiran na kontu 7750 (Priloga 4). Zaradi prodaje delnice pred datumom vpisa v delniško knjigo podjetje ni bilo upravičeno do dividende.

Podjetje je v letu 2002 kupilo 3.906 delnic Rogaške d. d. po ceni 193,3 SIT za delnico (skupaj 755.000 SIT). Vrednost delnice 31. 12. 2002 je znašala 188 SIT. Razliko med nabavno in tržno ceno na dan bilance stanja v višini 5,3 SIT za delnico (skupaj 21.000 SIT) je podjetje zaradi

oslabitve vrednosti delnice na kontu 7491 evidentiralo med prevrednotovalnimi finančnimi odhodki.

Zaradi povečanja vrednosti delnic podjetij MK Tiskarna Ljubljana in Gorenje d. d. je podjetje Grafikom realiziralo prevrednotovalne finančne prihodke (konto 7791) v višini 47.000 SIT. Podjetje Gorenje d. d. je v letu 2002 izplačalo dividende 27. 6. v višini 80 SIT za delnico, tako je Grafikom realiziral prihodek dividend v višini 4.000 SIT na kontu 7710.

Za obveznice je v tečajnici Ljubljanske borze objavljen enotni tečaj, ki kaže vrednost glede na nominalno vrednost. Vrednost obveznice AB03 na dan 31. 12. 2002 znaša 99,5 % njene nominalne vrednosti. Razlika med vrednostjo obveznic na dan nakupa in ob zaključku poslovnega leta so prevrednotovalni finančni prihodki/odhodki.

Tabela 7: Test naložb v obveznice (v 1000 SIT)

	Št. lotov	Glavnica (v 1000 SIT)	Tečaj 31.12.02	Revizija		Grafikom		Datum nakupa VP	Tečaj na dan nakupa	Vrednost na dan nakupa (3)	Prev. fin. prihodki (1) - (3)
				Vrednost 31.12.02 (1)	Vrednost 31.12.02 (2)	Razlika (1) - (2)					
Obveznice AB03	1.380	23,0267	99,50%	31.618	31.618	0	10.12.02	95%	30.156	1.462	
Obveznice AB04	487	23,0267	101,40%	11.371	11.371	0	10.12.02	100%	11.214	157	
Naložbe v obveznice				42.989	42.989					1.619	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Iz Tabele 7 je razviden datum nakupa obveznice, ki sem ga poiskala v pogodbi o nakupu obveznic A banke, tečaj na dan nakupa pa iz tečajnice borze na dan nakupa. Podjetje Grafikom je naložbo v obveznice vrednotilo po vrednosti na dan nakupa in konec leta je opravilo prevrednotenje. Razlika med vrednostjo v poslovnih knjigah in tržno vrednostjo v višini 1.619.000 SIT je evidentirana med prevrednotovalnimi finančnimi prihodki na kontu 7792.

Podjetje je obveznice kupilo po izplačilu obresti, zato prihodkov iz obresti iz naslova naložb v obveznice ni realiziralo, vendar podjetju kot lastniku obveznic pripadajo obresti od dne izplačila zadnjega kupona do dne bilance stanja. Te obresti morajo biti obračunane in izkazane med kratkoročno nezaračunanimi prihodki na kontih skupine 191 ali na posebnem analitičnem kontu naložbe v obveznice 174. Protipostavka enega ali drugega knjiženja so finančni prihodki na kontu 770.

Tak način vračunavanja prihodkov za obresti utemeljujemo z dejstvom, da je podjetje v primeru prodaje obveznic upravičeno do deleža obresti za čas, ko so bile v njegovi lasti. Iz navedenega sklepam, da je podjetje upravičeno do obresti od dne zadnjega izplačila kupona do dne bilance stanja, če se v tem obdobju lastništvo ni spremenilo.

Po pregledu bruto bilance podjetja sem ugotovila, da podjetje Grafikom teh obresti ni obračunalo, zato njihova vrednost predstavlja podcenjenost prihodkov in terjatev iz naslova

finančne naložbe (oz. aktivnih časovnih razmejitev) v revidiranih računovodskih izkazih. Pri ovrednotenju napake sem, po vrstah obveznice, upoštevala datum zadnjega izplačila kupona, datum nakupa obveznic, obrestno mero, število lotov v lasti podjetja in nominalno vrednost (izražena v EUR in preračunana v SIT po povprečnem deviznem tečaju od dneva nakupa od datuma bilance stanja). Obresti se izplačujejo enkrat letno, zato sem pri izračunu upoštevala konformni način izračuna obresti in dejansko število dni v letu.

Tabela 8: Ocena razmejenih prihodkov od obresti obveznic (v 1000 SIT)

	Datum izplačila kupna	Datum nakupa	Obr. mera	Št. dni držanja obveznice	Nominalna vrednost (v EUR)	Povprečni devizni tečaj	Št. lotov	Ocena razmejenih prihodkov (v EUR)	Ocena razmejenih prihodkov (v 1000 SIT)
Obveznice AB03	1.11.02	10.12.02	5,00%	21	100	230,06	1.380	387,92	89,25
Obveznice AB04	1.12.02	10.12.02	6,50%	21	100	230,06	487	176,77	40,67
Ocena razmejenih prihodkov									129,91

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Na podlagi izračuna ocenjujem, da ima podjetje podcenjene finančne prihodke v izkazu poslovnega izida ter terjatve iz naslova finančne naložbe (oz. kratkoročno odložene prihodke) v bilanci stanja pocenjene v vrednosti 129.910 SIT. Glede na izračunano pomembnost, ki znaša 48.000.000 SIT menim, da znesek bistveno ne vpliva na resničnost in poštenost računovodskih izkazov, vsekakor pa sem poslovodstvo na napako opozorila, saj gre za vsebinsko napačnega knjiženje.

4.3.2.2 Test naložb v deleže

Podjetje Grafikom ima lastni delež v višini 23.300.000 SIT. Iz tabele gibanja naložb (Priloga 6) je razvidno, da je lastni delež v letu 2002 povečalo za 16.775.000 SIT ob odhodu treh družbenikov in sicer podjetij Tisko, Mediaplakat in Pomurske Tiskarne. Lastni delež v kapitalu tako znaša 49%.

Pri reviziji naložbe v lastne deleže sem preverila pogodbo o nakupu lastnega deleža po nominalni vrednosti, overovljeno pri notarju in izpisek s sodišča o vpisu spremembe lastništva podjetja v sodnem registru. Pri reviziji lastnega deleža moramo biti pozorni na delež, ki je dovoljen v statutu družbe. Podjetje je v statutu določilo, da lastni delež ne sme presežati 50 % osnovnega kapitala. Zaradi povečanja lastnega deleža v kapitalu je podjetje povečalo rezerve za lastne deleže do višine naložbe.

Podjetje ima evidentirano naložbo v podjetju Eva kjer nastopa kot tretinski lastnik podjetja. Podjetje Eva je bilo ustanovljeno v juniju 2002. Po pregledu računovodskih izkazov sem ugotovila, je podjetje zaključilo poslovno leto z izgubo v višini 5.321.000 SIT.

Pri reviziji naložbe sem preverila pogodbo o ustanovitvi podjetja in izpisek iz sodnega registra, iz katerega je razvidno lastništvo. Podjetje naložbo evidentira po naložbeni metodi. Zaradi

izgube je Grafikom oblikoval popravek vrednosti v višini celotne naložbe (na kontu 0691) ter izkazal prevrednotovalne finančne odhodke zaradi oslabitve na kontu 7490. Vrednost naložbe na dan 31. 12. 2002 je tako enaka nič.

4.3.2.3 Test danih posojil in depozitov

Podjetje v bilanci stanja konec leta 2002 izkazuje dolgoročno dana posojila zaposlencem v višini 7.452.000 SIT, kratkoročno dana posojila podjetjem v višini 6.780.000 SIT. Med letom je imelo podjetje tudi kratkoročni depozit pri NLB iz naslova katerega so bili realizirani finančni prihodki.

Stanje kratkoročnih in dolgoročnih posojil sem preverila z obrazci za potrditev stanja. Podjetje Grafikom je obrazce poslalo vsem posojilojemalcem. Obresti, ki izhajajo iz naložb, sem ocenjevala analitično glede na pogodbeno dogovorjeno obrestno mero, povprečno stanje danega posojila (depozita) ter število obrestovanih dni. Pri izračunu sem uporabila konformni obrestno-obrestni račun z dejanskim številom dni v letu (365). Oceno sem nato primerjala z evidentiranimi prihodki na kontu 7700 v višini 3.606.000 SIT.

Tabela 9: Test danih posojil in depozitov ter prihodkov iz naslova obresti (v 1000 SIT)

	Grafikom		Revizija		Letna OM	Začetek obrest.	Konec obrest.	Št. dni obrest.	Obrest. glavnica	Ocena obresti
	Naložba 31.12.01	Naložba 31.12.02	Potrjen znesek 31.12.02	Razlika						
Protisk d.o.o.	0	7.452	7.452	0,30	11,00%	10.12.02	31.12.02	21	7.452	45
RZI d.o.o.	137	0	0	0,10	9,50%	1.1.02	14.3.02	73	137	3
Žabar d.o.o.	3.000	3.360	3.360	0,40	12,00%	1.1.02	31.12.02	356	3.000	351
Lolita d.o.o.	0	3.420	3.419	(0,70)	10,50%	3.2.02	31.12.02	331	3.420	324
A Banka	30.000	0	0	0,30	8,50%	1.1.02	15.12.02	349	30.000	2.434
		14.232	14.232	0,40						3.156

Prihodki od obresti - kto 7700 **3.606**

Ocenjeni prihodki od obresti **3.156**

razlika (ocena - dejanski) **(450)**

dovoljeno odstopanje **540,9**

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Pri uporabi postopka analitične ocene metodologija dovoljuje določeno odstopanje, katerega vrednost je odvisna od vrednosti testiranega zneska. V primeru podjetja Grafikom d. o. o. znaša 15 % vrednosti evidentiranega prihodka iz obresti. Razlika med oceno in evidentiranimi prihodkih ne presega dovoljenega zneska odstopanja, dodatno testiranje ni potrebno, zato ugotovim, da prihodki iz obresti v letu 2002 niso podcenjeni.

4.3.3 Revidiranje zalog

Na dan bilance stanja podjetje Grafikom v poslovnih knjigah izkazuje zaloge materiala v vrednosti 37.333.000 SIT. Zalog gotovih izdelkov in nedokončane proizvodnje podjetje nima, ker je vsa naročila izvedlo in dobavilo pred zaključkom poslovnega leta.

Podjetje stanje zalog materiala vrednoti po zadnji nabavni ceni, povečani za morebitne odvisne stroške. Poraba zalog materiala je ovrednotena po metodi tehtanih povprečnih cen. Podjetje mesečno opravlja fizično štetje zalog materiala ter primerja dejanske količine z evidentiranimi v materialnem knjigovodstvu. Razlika se knjiži med inventurne presežke oziroma manjko. Gotovih izdelkov podjetje nima na zalogi, saj gre za proizvodno po naročilu. Vse gotove izdelke (oglaševalske plakate) naročnik prevzame dva dni po izdelavi.

Namen revidiranja zalog je preveriti, da te niso pomembno precenjene na dan 31.12.2002.

4.3.3.1 Test stanja zalog materiala

V podjetju enkrat mesečno opravljajo inventuro in tako ocenijo porabo zalog v tekočem mesecu. Inventurno stanje zalog 31. 12. 2002 je osnova za vrednotenje zalog v bilanci stanja. Test stanja zalog sem opravila tako, da sem izračunala vzorec posamezne vrste materiala na zalogi, tj. na enak način kot pri testu novih nabav osnovnih sredstev.

Tabela 10: Izračun vzorca za testiranje stanja zalog

Papir	9.591.000	Ofset plošče	1.988.000
Znesek pomembnosti	48.000.000	Znesek pomembnosti	48.000.000
Faktor R	2	Faktor R	2
Vzorec	1 postavka	Vzorec	1 postavka
<hr/>		<hr/>	
Barve	10.179.000	Filmi	14.593.000
Znesek pomembnosti	48.000.000	Znesek pomembnosti	48.000.000
Faktor R	2	Faktor R	2
Vzorec	1 postavka	Vzorec	1 postavka
<hr/>		<hr/>	
Ostali material za proizvodnjo	982.000		
Znesek pomembnosti	48.000.000		
Faktor R	2		
Vzorec	1 postavka		

Vir: Priloga 4: Bruto bilanca podjetja Grafikom.

Testiranje sem opravila na naslednji način: Po konto kartici posamezne vrste materiala na zalogi sem izbrala število artiklov glede na velikost izračunanega vzorca. Pri izbiri sem upoštevala tiste, ki so bili prešteti ob prisotnosti revizorja na letnem popisu stanja zalog. Količino izbranih artiklov sem uskladila s količino na popisnih listih ob inventuri ter količino, vključeno v računovodske izkaze. Podjetje vrednoti stanje zalog materiala po zadnji nabavni ceni, zato sem za izbrane artikle dobila račun zadnje nabave, iz katerega je bila razvidna cena. Nabave v tuji valuti sem preračunala v tolarje z uporabo srednjega tečaja Banke Slovenije na

dan 31. 12. 2002. Vrednost zaloge sem primerjala z vrednostjo izbranega artikla razvidno iz materialne kartice.

Tabela 11: Test stanja zalog

Opis	Zaloga - količina	Enota mere	Zadnja nabavna cena	Valuta	Št. računa	Datum dobave	Devizni tečaj	Vrednost zaloge (v 1000 SIT)	Vrednost zaloge (v 1000 SIT)
Papir 122*180 cm / 150G	23,00	kos	584	EUR	473	21.11.02	230,2673	3.093	3.093
Offset plošče Kodak	16,00	kos	239	EUR	470	3.12.02	230,2673	881	881
Barva Yellow	45,20	kg	65.200	SIT	482	7.12.02	1,0000	2.947	2.947
Negativni filmi 48*99	460,00	kos	1.300	SIT	521	18.12.02	1,0000	598	598
Razvijalec Kodak 960	53,60	l	2.370	SIT	491	26.11.02	1,0000	127	128

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.3.2 Test nabave materiala

Namen testa je preveriti časovno razmejenost nabave materiala oziroma zagotoviti, da zaloge vključujejo vse materiale, kupljene pred datumom bilance stanja in da ne vključujejo materialov, kupljenih po datumu bilance stanja.

Nove nabave smo testirali na osnovi zadnjih petih prevzemnicah materiala pred inventuro in prvih petih dobavah po inventuri. Od stranke smo dobili izpis konto kartic razreda 310 (vse o zalogah materiala).

Tabela 12: Test časovnega preseka nabave materiala

Št. računa	Št. dobavnice	Datum nabave	Dobavitelj	Revizija	Grafikom	Razlika	Št. kto	Vključeno v zalogah 31.12.02
				Vrednost računa (v 1000 SIT)	Vrednost po kartici (v 1000 SIT)			
521	106	18.12.02	Astra Chemo	1.779	1.778	0,4	31004	da
479	105	4.12.02	Paper Milano	30.950	30.950	(0,7)	31000	da
470	104	3.12.02	Grafik gmbh	25.205	25.206	(0,8)	31002	da
474	103	21.11.02	Sun Chemical	11.527	11.528	(0,5)	31003	da
491	102	26.11.02	Amako d.o.o.	287	287	(0,1)	31005	da
003	001	5.1.03	Paper Milano	34.732	34.732	0,3	31000	ne
007	002	6.1.03	Color Medvode	23.170	23.170	0,2	31003	ne
019	003	10.1.03	Color Medvode	72.350	72.349	0,8	31003	ne
033	004	14.1.03	Grafik gmbh	14.100	14.100	(0,2)	31002	ne
049	005	25.1.03	Paper Milano	78.324	78.324	0,5	31000	ne

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.3.3 Test porabe materiala

Pri reviziji porabe materialov sem preverila zadnjo porabo za mesec december 2002 (v podjetju mesečno opravljajo inventuro in dejansko stanje zalog usklajujejo s stanjem v materialnem knjigovodstvu, razlik v letu 2002 ni bilo). Preverila sem pravilnost obračunavanja porabe in nabave materiala in izračuna tehtane povprečne cene. Nabavno ceno sem pridobila iz

dobaviteljevih računov, datum dobave iz dobavnice in porabo materiala iz delovnih nalogov. Podatke o porabi po vrstah materiala v decembru 2002 sem pridobila iz konto kartic materialnega knjigovodstva.

Tabela 13: Test izračuna tehtanih povprečnih cen in porabe materiala v decembru 2002 (v 1000 SIT)

Vrsta dobavljenega blaga	Datum dobave	Nabavna cena	Nab. količina	Št. enot na zalogi	Cena enot na zalogi	Tehtena cena (1)	Datum porabe	Porab. količina (2)	Končna zaloga	Revizija	Grafikom
										Porab. vred. (1) * (2)	Porab. vred.
PAPIR											
Papir 120*180 cm	4.12.02	134,57	230	23	150,00	135,97	7.12.02	45		6.119	
Papir 120*180 cm	-	-	-	208	135,97	135,97	13.12.02	25	183	3.399	
										9.518	9.519
OFSET PLOŠČE											
Ofset plošče Kodak	1.12.02	55,00	150	25	53,50	54,79	-	-		-	
Ofset plošče Kodak	3.12.02	56,50	100	175	54,79	55,41	6.12.02	160		8.865	
Ofset plošče Kodak	-	-	-	115	-	55,41	17.12.02	99	16	5.486	
										14.351	14.351
BARVE											
Barva Red	2.12.02	64,00	35	45	65,50	64,84	2.12.02	70		4.539	
Barva Blue	3.12.02	63,60	70	10	64,84	63,76	-	-		-	
Barva Yello	7.12.02	65,20	51	131	63,76	64,16	10.12.02	85,8	45	5.505	
										10.044	10.043
FILMI											
Negativni filmi 48*99	5.12.02	1,25	510	45	1,30	1,25	7.12.02	530		665	
Negativni filmi 48*99	10.12.02	1,50	320	25	1,25	1,48	-	-		-	
Negativni filmi 48*99	18.12.02	1,30	230	345	1,25	1,27	19.12.02	115	460	146	
										811	812
OSTALI MATERIAL											
Razvijalec Kodak 960	-	-	-	78,5	2,73	2,73	5.12.02	10,5		29	
Razvijalec Kodak 960	-	-	-	68	2,73	2,73	10.12.02	14,9	54	14	
										43	43

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Na kontu številka 400 in 401 sem preverila stroške materiala. V oddelku materialnega knjigovodstva sem dobila podatke o porabi za meseca marec in avgust in z ekstrapolacijo porabe za tri mesece ocenila stroške porabe materiala za leto 2002. Ocenno sem primerjala z evidentirano porabo na kontu 400 in 401. Razliko med oceno in evidentiranimi stroški sem primerjala z dovoljenim odstopanjem, ki predstavlja 40 % zneska pomembnosti.

Na podlagi opravljenega testiranja ocenjujem, da v letu 2002 ne zaloge materiala ne stroški materiala niso pomembno precenjeni.

Tabela 14: Test porabe materiala za leto 2002 (v 1000 SIT)

Poraba materiala - december 2002	34.767
Poraba materiala - avgust 2002	28.538
Poraba materiala - marec 2002	31.002
Povprečna mesečna poraba	31.436
Ocena stroškov materiala	377.227
Stroški materiala - kto 400	312.600
Stroški pomožnega materiala - kto 401	55.522
Skupaj dejanski stroški	368.122
razlika (ocena - dejanski)	9.105
dovoljeno odstopanje	19.200

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.4 Revidiranje poslovnih terjatev

Podjetje Grafikom v bilanci stanja na dan 31. 12. 2002 izkazuje za 117.810.000 SIT terjatev do kupcev, 139.000 SIT terjatev do zaposlenih, ki izhajajo iz delovnega razmerja, 62.884.000 SIT terjatev do države in 2.181.000 SIT drugih terjatev (Priloga 2).

Cilj revizije poslovnih terjatev je zagotoviti, da le-te na dan 31. 12. 2002 niso pomembno precejene.

Podjetje ima v pravilniku o računovodenju navedeno, da se terjatve na začetku izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih knjigovodskih listin. Podjetje vse terjatve, izkazane v tuji valuti, preračuna po srednjem tečaju Banke Slovenije, na dan izdaje računa, v slovenske tolarje. Tečajne razlike obračuna ob plačilu računa. Za terjatev, ki ni poravnana v rednem roku, direktor na predlog vodje računovodstva izda sklep o oblikovanju popravka vrednosti terjatev v breme prevrednotovalnih poslovnih prihodkov. Pri zapadlosti se upošteva rok, tj. v pogodbi oziroma računu določen datum plačila. Podjetje ima določeno, da se popravek oblikuje enkrat letno ob izdelavi zaključnih računov, in sicer kot določen odstotek vrednosti terjatev po zapadlosti. Za terjatev, zapadlo do 30 dni, oblikuje 5 % popravek vrednosti, za terjatev, zapadlo do 60 dni, 10 % popravek vrednosti, za terjatev, zapadlo do 90 dni, 30 % popravek vrednosti, za terjatev, zapadlo do 180 dni, 50 % popravek vrednosti in za terjatev, zapadlo nad 180 dni, 100 % popravek vrednosti.

4.3.4.1 Test stanja terjatev do kupcev

Pri testu terjatev do kupcev sem stanje izbranih kupcev iz saldakontov kupcev potrjevala z obrazci za potrditev stanja. Iz populacije (domači, tuji kupci in dani predujmi za obratna sredstva) sem izračunala vzorec potrebnih potrditev po enakem postopku kot za test novih nabav osnovnih sredstev. Pri domačih kupcih sem upoštevala le stanje na kontu 1200.

Tabela 15: Izračun vzorca za testiranje terjatev do kupcev

Terjatve do kupcev v državi	122.611.000	Terjatev do kupcev v tujini	1.315.000
Znesek pomembnosti	48.000.000	Znesek pomembnosti	48.000.000
Faktor R	2	Faktor R	2
Vzorec	6 postavk	Vzorec	1 postavka

Terjatve za dane predujme	1.481.000
Znesek pomembnosti	48.000.000
Faktor R	2
Vzorec	1 postavka

Vir: Priloga 4: Bruto bilanca podjetja Grafikom.

Podjetje je izbranim dolžnikom v potrditev poslalo stanje, odprto na dan 31. 12. 2002. Stanje, ki so ga potrdili kupci, sem nato primerjala s stanjem v evidencah podjetja Grafikom. Morebitne razlike sem pojasnila in jih utemeljila s podatki vodje oddelka za saldakontov kupcev. Terjatve do tujih kupcev so, po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan bilance stanja, preračunane v tolarje.

Tabela 16: Test stanja terjatev do kupcev s potrditvami (v 1000 SIT)

#	Kupec	Grafikom		Revizija		razlika (1) - (2)	pojasnjena razlika	nepojasnjena razlika
		Stanje 31.12.02 v valuti	valuta	stanje 31.12.02 (2)	Potrjeno stanje 31.12.02 (1)			
Terjatve do kupcev v državi								
1	Medija	23.840	SIT	23.840	23.840	0,00	0,00	0,00
2	Reklama	22.193	SIT	22.193	22.193	0,00	0,00	0,00
3	Bo - Print	11.054	SIT	11.054	11.055	1,00	0,00	1,00
4	Tiskarna Požgaj	5.943	SIT	5.943	5.943	0,00	0,00	0,00
5	PAN	1.862	SIT	1.862	1.863	1,00	0,00	1,00
6	Gorenjski Tisk	4.530	SIT	4.530	4.531	1,00	0,00	1,00
Terjatev do kupcev v tujini								
1	Advertising agency	5	EUR	1.250	1.250	0,00	0,00	0,00
Terjatve za dane predujme								
1	Astra Chemo	540	SIT	540	540	0,00	0,00	0,00

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Med terjatvami na kontu 1209 (neplačani računi) v višini 158.000 SIT ima podjetje evidentirano terjatev do agencije Oglas, ki je zaradi nekonkurenčnosti v letu 2000 propadla. Za neplačane terjatve je podjetje oblikovalo 100 % popravek ter svoje terjatve prijavilo v stečajno maso.

4.3.4.2 Test popravka vrednosti terjatev

Pri testu oblikovanega popravka vrednosti terjatev sem upoštevala politiko podjetja, navedeno v pravilniku o računovodenju. V računovodstvu podjetja sem dobila izpis terjatev po starosti, na podlagi katerega sem izračunala predvideni popravek vrednosti. Svojo oceno sem primerjala s podatki v bruto bilanci.

Tabela 17: Test popravka vrednosti terjatev (v 1000 SIT)

	Skupaj	Nezapadle	Zapadle 0-30 dni	Zapadle 31-60 dni	Zapadle 61-90 dni	Zapadle 91-180 dni	Zapadle nad 180 dni
konto 1200	122.611	68.376	27.361	13.933	8.341	4.600	408
konto 1209	158	0	0	0	0	0	158
konto 1211	1.315	738	441	136	0	0	0
Skupaj terjatve iz poslovanja	124.492	69.114	27.802	14.069	8.341	4.600	566
Oblikovani popravek (v %)		0%	5%	10%	30%	50%	100%
konto 1200	7.564	0	1.368	1.393	2.502	2.300	408
konto 1209	158	0	0	0	0	0	158
konto 1211	36	0	22	14	0	0	0
Ocena popravka vrednosti terjatev	8.165						
Skupaj oblikovan popravek	8.163						
razlika (ocena - dejanski)	2						

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.4.3 Test terjatev do zaposlenih

Med terjatvami do zaposlenih so evidentirane terjatve za izplačane dnevnice za tujino. Podjetje zaposlenim izplača akontacijo za dnevnice in izkaže terjatev do zaposlenih, ob vrnitvi izpolnjenega potnega naloga pa terjatev zapre in poračuna. Znesek v višini 139.000 SIT na resničnost in poštenost računovodskih izkazov pomembno ne vpliva, zato testiranje ni potrebno.

4.3.4.4 Test terjatev do države

Med terjatvami do države podjetje izkazuje terjatev za vračilo presežka izstopnega DDV nad vstopnim, za mesece oktober, november in december v višini 59.507.000 SIT (znesek predstavlja 96 % zneska terjatev do države). Ostalih terjatev do države ni potrebno preveriti, saj terjatev za vračilo DDV predstavlja zadostni delež populacije.

Pri reviziji sem preverila izpolnjene DDV obrazce za zadnje tri mesece leta 2002 ter vsoto primerjala z zneskom v bruto bilanci podjetja. Država vrne presežek plačanega DDV v 90 dneh po plačani akontaciji, zato sem preverila prilive konec januarja, februarja in marca.

Tabela 18: Test terjatev do države (v 1000 SIT)

	Znesek terjatve (1)	Plačan znsesek (2)	Razlika (2) - (1)	Datum plačila	Številka TTR izpiska
Oktober	21.071	21.072	1,00	31.1.03	NLB 18
November	19.587	19.587	0,00	28.2.03	NLB 35
December	18.848	18.848	0,00	31.3.03	NLB 56
Skupaj terjatev obračunskega obdobja	59.508				
Terjatev na kto 1608 - 31.12.02	59.507				
razlika	1,00				

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

4.3.4.5 Test terjatev do drugih

Med terjatvami do drugih v višini 3.009.000 SIT (Priloga 2) podjetje do banke izkazuje terjatev za odvedene iztržke v višini 1.511.000 SIT, terjatev do podjetij iz naslova obresti v višini 619.000 SIT, terjatev do zavarovalnice za plačilo nastale škode v višini 828.000 SIT in terjatev za kratkoročno dane varščine v višini 51.000 SIT.

Terjatev do banke za odvedene iztržke se nanaša na denarna sredstva, ki jih je podjetje iz blagajne položilo na transakcijski račun NLB. Pri reviziji sem preverila izpisek pologa denarnih iztržkov (ožigosan z NLB) dne 31. 12. 2002 ter priliv na račun dne 5. 1. 03 v znesku 1.511.000 SIT (izpisek TTR št. 1).

Terjatev do zavarovalnice se nanaša na škodo, povzročeno zaradi toče na službenem vozilu. Pri reviziji sem preverila škodni zapisnik in račun podjetja, kjer so odpravili posledice škode. Nepravilnosti nisem ugotovila.

4.3.5 Revidiranje denarnih sredstev

Podjetje Grafikom na dan bilance stanja med denarnimi sredstvi izkazuje gotovino v tuji in domači valuti v višini 709.000 SIT, stanje na tolarskih in deviznih transakcijskih računih v višini 19.437.000 SIT in depozit na odpoklic pri NLB v višini 40.000.000 SIT (Priloga 4).

Pri reviziji denarnih sredstev v blagajni sem upoštevala znesek končnega stanja, zapisanega na zadnjem blagajniškem dnevniku pred zaključkom leta. Hkrati sem preverila tudi otvoritveno stanje denarnih sredstev v blagajni v novem poslovnem letu. Enako sem postopala pri reviziji deviznih denarnih sredstev. Pri reviziji tolarski in deviznih denarnih sredstev na transakcijskem računu sem uporabila zadnji izpisek stanja na računu, pri reviziji stanja depozita na odpoklic pa obvestilo NLB o stanju na dan 31. 12. 2002. Pri preračunavanju stanja tuje valute v tolarje sem upoštevala srednji tečaj Banke Slovenije na dan 31. 12. 2002.

Tabela 19: Test denarnih sredstev (v 1000 SIT)

Banka	Potrjeno stanje	Valuta	Devizni tečaj	Revizija	Grafikom	Razlika (2) – (1)
				Stanje v SIT (1)	Stanje (v 1000 SIT) (2)	
Tolarska sredstva v blagajni	34.120	SIT	1,0000	34.120	34	-0,12
Devizna sredstva v blagajni	2.931	EUR	230,2673	674.913	675	0,09
Tolarska sredstva na TTR - NLB	14.775.234	SIT	1,0000	14.775.234	14.775	-0,23
Tolarska sredstva na TTR - A banka	151.009	SIT	1,0000	151.009	151	-0,01
Tolarska sredstva na TTR - SKB	671.410	SIT	1,0000	671.410	671	-0,41
Devizna sredstev na TTR - EUR	178	EUR	230,2673	40.988	41	0,01
Devizna sredstev na TTR - USD	16.985	USD	221,0708	3.754.888	3.755	0,11
Devizna sredstev na TTR - HRK	1.425	HRK	30,8380	43.944	44	0,06
Depozit na odpoklic - NLB	40.000.000	SIT	1,0000	40.000.000	40.000	-

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

5 Sklep

Temeljni vprašanja, ki si ju zastavljajo uporabniki računovodskih informacij, sta: ali so predstavljene informacije zanesljive in ali je na njihovi osnovi mogoče sprejemati odločitve. Odgovor zagotavlja pozitivno revizijsko mnenje, ki ga poda neodvisna in strokovno usposobljena revizorska družba.

Vloga revizorja je družbeno odgovorna in zahtevna. Na osnovi splošno sprejetih načel in postopkov mora revizor izraziti mnenje o pravilnosti uradnih trditev posloводства podjetja, ki ga revidira. Delo, ki ga opravlja, mora potekati skladno z zakonom o gospodarskih družbah, zakonom o revidiranju, temeljnimi revizijskimi načeli in drugimi pravili revidiranja, ki jih sprejma Slovenski inštitut za revizijo kot osrednja ustanova, ki nadzoruje delovanje revizorskih družb. Pri reviziji revizor izbira med različni metodami revidiranja, katerih namen je najučinkoviteje odkriti nepravilnost in identificirati stopnjo posamezne vrste tveganja. Teoretično revizor izbira med dvema vrstama metod revidiranja, in sicer analitičnimi postopki ter podrobnim testom podatkov. Izbira metode je odvisna od konta oziroma stanja na kontu, ki ga preverja, ter vsebine samega konta.

Za test aktivnih postavk, tj. premoženja podjetja, uporablja postopek podrobnega pregleda podatkov, s katerim najučinkoviteje, s časovnega in vrednostnega pregleda, pridobi zagotovilo o resničnosti in poštenosti prikazanih postavk. Kot splošno skrb za premoženje podjetja izpostavimo morebitno precenjenost glede na tržno oziroma katerokoli drugo vrednost.

V diplomskem delu osredotočam prav v revizijo premoženja podjetja. Na računovodskih izkazih podjetja Grafikom sem izvedla postopke, ki jih revizor izvede v praksi. Po opravljenih postopkih nisem našla večjih pomanjkljivosti, ki bi bistveno vplivale na resničnost in poštenost računovodskih izkazov.

Revizija je bila izvedena po mednarodnih standardih revidiranja, ki narekujejo takšno načrtovanje in izvedbo revizije, da v računovodskih izkazih ni bistveno napačnih navedb). Revizijski postopki vključujejo pregledovanje na podlagi vzorčnih podatkov, dokumentiranje zneskov, razkritja o računovodskih izkazih, ovrednotenje uporabljenih računovodskih načel in pomembnih ocen posloводства družbe ter oceno celovite predstavitve računovodskih izkazov. Opravljena revizija predstavlja zadostno podlago za oblikovanje revizijskega mnenja..

Na podlagi opravljenega dela ocenjujem, da računovodski izkazi družbe Grafikom d. o. o. v vseh pomembnih pogledih in v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi predstavljajo resnično in pošteno finančno stanje družbe na dan 31. 12. 2002, poslovni in finančni izid njenega poslovanja ter gibanja kapitala v letu, ki se je končalo z navedenim datumom.

Literatura

1. Amon Mitja: Revidiranje s posebnim ozirom na finančne naložbe. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. Diplomsko delo, 1999. 49 str.
2. Bizjak Kosta, Volarič Jasmina, Kovač Jasna: Kvantitativne metode pri revidiranju računovodskih izkazov. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1995. 108 str.
3. Dunn John: Auditing – Theory and practice. 2nd edition. London : Prentice Hall, 1996. 313 str.
4. Elliot Barry, Elliot Jamie: Financial accounting and reporting. 6th edition. Harlow, Financial Times, Pearson Education Limited, 2002. 899 str.
5. Glaser Kenneth: Auditing. 2nd edition. Oxford : Linacre House, Jordan Hill, 1993. 450 str.
6. Guy Dan, Alderman Wane, Winters Alan: Auditing. 4th edition. Fox Worth : The Dryden Press, 1996. 889 str.
7. Hieng Romana, Štrekelj Vlado: Ponazoritve knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov. IKS 2002, 9/10, str. 7 - 257. Ljubljana.
8. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta v Ljubljani, 2001. 469 str.
9. Ingram Robert W., Baldwin Bruce A.: Financial Accounting – Information for decisions. Cincinnati: South – West College Publishing, International Thomson Publishing, 1998. 570 str.
10. Kieso Donald E., Weygandt Jerry J., Warfield Terry D.: Fundamentals of intermediate accounting. Hoboken : John Wiley & sons, Inc., 2003, 886 str.
11. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001.
12. O'Reilly Vincent et al.: Montgomery's Auditing. 11th edition. New York : John Wiley and Sons, 1990. 1150 str.
13. Slovenski inštitut za revizijo: Slovenski računovodski standardi, Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 326 str.
14. Taylor Donald, Glezen Willian: Revidiranje – zasnove in postopki. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1996. 1078 str.
15. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo 1999. 841 str.
16. Turk Ivan: Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2000. 1083 str.
17. Vežjak Blanka: Razkritja v letnih poročilih za podjetja, zavezana reviziji. Revizor, 2002, 11, str. 29 – 70. Ljubljana.
18. Whittington Ray, Pany Kurt: Principles of auditing and other assurance services. 13th edition. Boston : McGraw-Hill International Editions, 2001. 816 str.

Viri

1. Gradivo za izobraževanje za naziv Revizor. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002.
2. Interna dokumentacija o revizijskih postopkih družbe Deloitte & Touche.
3. Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom
4. Kontni načrt in ponazoritve knjiženj za gospodarske družbe. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 252 str.
5. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 45/2001).
6. Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 11/2001).
7. Zakon o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 79/2001).

Priloge

Priloga 1 – Shematičen prikaz bilance stanja za velika in srednja podjetja

Priloga 2 – Bilanca stanja podjetja Grafikom d.o.o. Ljubljana za na dan 31. 12. 2001 in 31. 12. 2002

Priloga 3 – Izkaz poslovnega izida podjetja Grafikom d.o.o. Ljubljana za poslovni leti 2001 in 2002

Priloga 4 – Bruto bilanca podjetja Grafikom d.o.o. Ljubljana za poslovni leti 2001 in 2002

Priloga 5 – Tabela gibanja opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev za leto 2002

Priloga 6 – Tabela gibanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb za leto 2002

Priloga 1 - Shematičen prikaz bilance stanja za velika in srednja podjetja

AKTIVNA STRAN BILANCE STANJA	PASIVNA STRAN BILANCE STANJA
<p>A. Stalna sredstva</p> <p><i>1. Neopredmetena dolgoročna sredstva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dolgoročno odloženi stroški poslovanja - Dolgoročno odloženi stroški razvijanja - Dolgoročne premoženjske pravice - Dobro ime - Predujmi za NDS <p><i>2. Opredmetena osnovna sredstva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zemljišča - Zgradbe - Proizvajalne naprave in stroji - Druge naprave in oprema - OS, ki se pridobivajo - Osnovna čreda - Dolgoletni nasadi <p><i>3. Dolgoročne finančne naložbe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Deleži v podjetjih v skupini - Dolgoročne finančne terjatve - Deleži v pridruženih podjetjih - Drugi dolgoročni deleži - Lastni deleži <p>B. Gibljiva sredstva</p> <p><i>1. Zaloge</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Materiala - Nedokončana proizvodnja - Proizvodi in trgovsko blago - Predujmi za zaloge <p><i>2. Poslovne terjatve</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dolgoročne poslovne terjatve (enake postavke kot (kratkoročne terjatve) - Kratkoročne terjatve <ul style="list-style-type: none"> do kupcev do podjetij v skupini do pridruženih podjetij do drugih kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital <p><i>3. Kratkoročne finančne naložbe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> kratkoročni deleži v podjetjih v skupini kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih lastni deleži kratkoročne finančne naložbe do drugih <p><i>4. Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina</i></p> <p>C. Aktivne časovne razmejitve</p>	<p>A. Kapital</p> <p><i>1. Vpoklicani kapital</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osnovni kapital - Nevpoklicani kapital <p><i>2. Kapitalske rezerve</i></p> <p><i>3. Rezerve iz dobička</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zakonske rezerve - Rezerve za lastne deleže - Statutarne rezerve - Druge rezerve iz dobička <p><i>4. Preneseni čisti poselni izid</i></p> <p><i>5. Čisti poslovni izid poslovnega leta</i></p> <p><i>6. Prevrednotovalni popravki kapitala</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Splošni prevrednotovalni popravek kapitala - Posebni prevrednotovalni popravek kapitala <p>B. Rezervacije</p> <p>C. Finančne in poslovne obveznosti</p> <p><i>1. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Obveznosti na podlagi obveznic - Finančne obveznosti do bank - Poslovne obveznosti na podlagi predujmov - Poslovne obveznosti do dobaviteljev - Menične obveznosti - Do podjetij v skupini - Do pridruženih podjetij - Do drugih <p><i>2. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Obveznosti na podlagi obveznic - Finančne obveznosti do bank - Poslovne obveznosti na podlagi predujmov - Poslovne obveznosti do dobaviteljev - Menične obveznosti - Do podjetij v skupini - Do pridruženih podjetij - Do drugih <p>Č. Pasivne časovne razmejitve</p>

Vir: Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 168 – 170.

Priloga 2 – Bilanca stanja podjetja Grafikom d.o.o. na dan 31.12.2001 in 31.12.2002

	31.12.2001	31.12.2002
	v 1000 SIT	v 1000 SIT
SREDSTVA	1.142.034	1.518.841
A. Stalna sredstva	881.470	1.231.568
1. Neopredmetena dolgoročna sredstva	6.084	10.066
- Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	0	0
- Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	0	0
- Dolgoročne premoženjske pravice	6.084	10.066
- Dobro ime	0	0
- Predujmi za NDS	0	0
2. Opredmetena osnovna sredstva	811.756	1.125.994
- Zemljišča	10.238	10.238
- Zgradbe	678.893	938.776
- Proizvajalne naprave in stroji	30.524	29.198
- Druge naprave in oprema	89.201	144.830
- OS, ki se pridobivajo	0	948
- Predujmi za OOS	2.900	2.004
3. Dolgoročne finančne naložbe	63.630	95.508
- Deleži v podjetjih v skupini	0	0
- Dolgoročne finančne terjatve	0	0
- Delnice drugih podjetij	57.105	72.208
- Drugi dolgoročni deleži	0	0
- Lastni deleži	6.525	23.300
B. Gíbljiva sredstva	260.564	287.273
1. Zaloge	36.432	37.333
- Materiala	36.432	37.333
- Nedokončana proizvodnja	0	0
- Proizvodi in trgovsko blago	0	0
- Predujmi za zaloge	0	0
2. Poslovne terjatve	99.880	183.014
- <i>Dolgoročne poslovne terjatev</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
do kupcev	0	0
do zaposlenih	0	0
do države	0	0
do drugih	0	0
- <i>Kratkoročne terjatve</i>	<i>99.880</i>	<i>183.014</i>
do kupcev	96.561	117.810
do zaposlenih	93	139
do države	1.745	62.056
do drugih	1.481	3.009
3. Kratkoročne finančne naložbe	33.137	6.780
kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	0	0
kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	0	0
lastni deleži	0	0
kratkoročne finančne naložbe do drugih	33.137	6.780

Nadaljevanje Priloge 2.

	31.12.2001	31.12.2002
	v 1000 SIT	v 1000 SIT
4. Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	91.115	60.146
5. Aktivne časovne razmejitve	0	0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	1.142.034	1.518.841
A. Kapital	444.577	449.291
1. Vpoklicani kapital	47.551	47.551
- Osnovni kapital	47.551	47.551
- Nevpoklicani kapital	0	0
2. Kapitalske rezerve	0	0
3. Rezerve iz dobička	91.789	105.147
- Zakonske rezerve	0	4.755
- Rezerve za lastne deleže	6.525	23.300
- Statutarne rezerve	0	0
- Druge rezerve iz dobička	85.264	77.092
4. Preneseni čisti poslovni izid	-16.354	0
5. Čisti poslovni izid poslovnega leta	312.530	285.794
6. Prevrednotovalni popravki kapitala	9.061	10.799
- Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	9.061	9.061
- Posebni prevrednotovalni popravek kapitala	0	1.738
B. Rezervacije	70.084	57.566
C. Finančne in poslovne obveznosti	627.374	1.011.985
1. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	362.479	231.919
- Obveznosti na podlagi obveznic		
- Finančne obveznosti do bank	362.479	231.919
- Poslovne obveznosti na podlagi predujmov	0	0
- Poslovne obveznosti do dobaviteljev	0	0
- Do zaposlenih	0	0
- Do podjetij v skupini	0	0
- Do pridruženih podjetij	0	0
- Do drugih	0	0
2. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	264.895	780.066
- Obveznosti na podlagi obveznic	0	0
- Finančne obveznosti do bank	0	525.857
- Poslovne obveznosti na podlagi predujmov	25.295	4.798
- Poslovne obveznosti do dobaviteljev	93.882	84.349
- Do zaposlenih	31.880	31.762
- Do države	113.838	133.300
Č. Pasivne časovne razmejitve	0	0

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Priloga 3 – Izkaz poslovnega izida podjetja Grafikom d.o.o. za poslovni leti 2001 in 2002

	2001 v 1000 SIT	2002 v 1000 SIT
A. ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	1.279.944	1.372.951
1. Čisti prihodki od prodaje proizvodov in storitev	1.278.010	1.369.207
- na domačem trgu	989.268	1.034.498
- na tujem trgu	288.742	334.709
2. Čisti prihodki od prodaje blaga in materiala	1.934	3.744
- na domačem trgu	1.132	2.148
- na tujem trgu	802	1.596
B. POVEČANJE (ZMANJŠANJE) VREDNOSTI ZALOG PROIZVODOV IN NEDOKONDOKONČANE PROIZVODNJE	0	0
C. USREDSTVENI LASTNI PROIZVODI IN STORITVE	0	0
D. SUBVENCije, DOTACIJE, REGRESI IN DRUGI PRIHODKI, KI SO POVEZANI S POSLOVNIMI UČINKI	0	0
E. DRUGI POSLOVNI PRIHODKI	0	0
F. KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA	1.279.944	1.372.951
G. POSLOVNI ODHODKI	839.103	994.568
1. Stroški blaga, materiala in storitev	300.419	399.555
- Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala	4.211	5.248
- Stroški porabljenega materiala	296.208	394.307
stroški materiala	280.047	368.122
stroški energije	9.161	11.780
drugi stroški materiala	7.000	14.405
- Stroški storitev	186.786	161.357
transportne storitve	6.334	8.206
najemnine	5.830	598
povračila stroškov zaposlencem v zvezi z delom	1.373	2.320
drugi stroški storitev	173.249	150.233
2. Stroški dela	478.518	509.492
- Stroški plač	324.789	346.195
- Stroški pokojninskih zavarovanj	68.018	72.712
- Stroški drugih zavarovanj	0	0
- Drugi stroški dela	85.711	90.585
3. Odpisi vrednosti	60.166	85.521
- Amortizacija NDS in OOS	52.932	82.910
- Prevrednotovalni poslovni odhodki pri NDS in OOS	0	0
- Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	7.234	2.611
4. Drugi poslovni odhodki	0	0
H. DOBIČEK (IZGUBA) IZ POSLOVANJA	440.841	378.383
I. FINANČNI PRIHODKI	6.102	16.563
1. Finančni prihodki iz deležev	0	1.670
- Finančni prihodki iz deležev v podjetjih v skupini	0	0
- Finančni prihodki iz deležev v pridruženih podjetjih	0	0
- Drugi finančni prihodki iz deležev	0	1.670
2. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	0	4.871

Nadaljevanje Priloge 3.

	2001 v 1000 SIT	2002 v 1000 SIT
- Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do podjetij v skupini	0	0
- Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev do pridruženih podjetij	0	0
- Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	0	4.871
3. Finančni prihodki iz kratkoročni terjatev	6.102	10.022
- Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini	0	0
- Finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev do pridruženih podjetij	0	0
- Drugi finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev	6.102	10.022
J. FINANČNI ODHODKI	29.154	62.619
1. Prevrednotovalni finančni odhodki	5.540	721
- Prevrednotenje naložbe v podjetja v skupini	0	0
- Prevrednotenje naložbe v pridružena podjetja	0	0
- Prevrednotenje naložbe v druga podjetja	5.540	721
2. Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	23.614	61.898
- Finančni odhodki za obresti in iz drugih obv. do podjetij v skupini	0	0
- Finančni odhodki za obresti in iz drugih obv. do pridruženih podjetij	0	0
- Drugi finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	23.614	61.898
K. DAVEK IZ DOBIČKA IZ REDNEGA DELOVANJA	0	0
L. ČISTI DOBIČEK (IZGUBA) IZ REDNEGA DELOVANJA	417.789	332.327
M. IZREDNI PRIHODKI	3.622	50.983
- Subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s posl. učinki	0	0
- Drugi izredni prihodki	3.622	50.983
N. IZREDNI ODHODKI	4.705	2.252
- Kritje izgube iz prejšnjih let	0	0
- Drugi izredni odhodki	4.705	2.252
O. DOBIČEK (IZGUBA) ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	416.706	381.058
P. DAVEK IZ DOBIČKA ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	104.177	95.265
U. ČISTI DOBIČEK (IZGUBA) OBRAČUNSKEGA OBDOBJA	312.530	285.794

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Priloga 4 – Bruto bilanca podjetja Grafikom d.o.o. za poslovni leti 2001 in 2002

Konto	Ime konta	31.12.2001 v 1000 SIT	31.12.2002 v 1000 SIT
0031	Materialne pravice	20.623,00	30.828,00
0131	Popravek vrednosti materialnih pravic	(14.539,00)	(20.762,00)
0200	Zemljišče	10.238,00	10.238,00
0211	Gradbeni objekti	691.576,00	977.090,00
0271	Adaptacija - poslovna zgradba	-	948,00
0311	Popravek vrednosti gradbenih objektov	(12.683,00)	(38.314,00)
0404	Oprema - avtomobili	1.506,00	18.270,00
0405	Oprema - tiskarski stroji	46.973,00	51.278,00
0406	Oprema - računalniki	20.508,00	45.544,00
0407	Oprema - RTV, PTT, elektronika	6.207,00	6.965,00
0408	Oprema - pohištvo	204.854,00	255.278,00
0411	Drobni inventar	10.984,00	12.411,00
0501	Popravek vrednosti opreme	(143.874,00)	(181.227,00)
0503	Popravek vrednosti opreme - tiskarski stroji	(16.449,00)	(22.080,00)
0511	Popravek vrednosti drobnega inventarja	(10.984,00)	(12.411,00)
0601	Naložbe v delnice - ROGAŠKA D.D.	20.683,00	21.458,00
0603	Naložbe v delnice – MK TISKARNA LJUBLJANA	90,00	90,00
0604	Naložbe v delnice - GORENJE D.D.	193,00	193,00
0605	Naložbe v delnice - PETROL D.D.	36.139,00	-
0630	Naložbe v deleže - LASTNI DELEŽ	6.525,00	23.300,00
0631	Naložbe v deleže - RAČUNOVODSKI SERVIS EVA D.O.O.	-	700,00
06811	Prevrednotenje zaradi okrepitve - MT TISKARNA LJUBLJANA	-	2,00
06812	Prevrednotenje zaradi okrepitve - GORENJE D.D.	-	45,00
06821	Prevrednotenje zaradi okrepitve - OBVEZNICE AB03	-	1.462,00
06822	Prevrednotenje zaradi okrepitve - OBVEZNICE AB04	-	157,00
0691	Popravek vrednosti DFN - deleži	-	(700,00)
0692	Popravek vrednosti DFN - delnice	-	(21,00)
0721	Dolgoročno dana posojila podjetjem - Protisk d.o.o.	-	7.452,00
0751	Obveznice AB03	-	30.156,00
0752	Obveznice AB04	-	11.214,00
1000	Tolarska sredstva v blagajni	21,00	34,00
1010	Devizna sredstva v blagajni	134,00	675,00
1101	TTR - NLB	15.233,00	14.775,00
1102	TTR - A BANKA	-	151,00
1103	TTR - SKB	-	671,00
1131	Devizni račun - ATS	36,00	-
1132	Devizni račun - DEM	168,00	-
1133	Devizni račun - ITL	2.400,00	-
1134	Devizni račun - USD	202,00	41,00
1135	Devizni račun - EUR	-	3.755,00
1136	Devizni račun - HRK	21,00	44,00
1173	Depozit - NLB	72.900,00	40.000,00
1200	Terjatev do kupcev	99.724,00	123.019,00

Nadaljevanje Priloge 4.

Konto	Ime konta	31.12.2001 v 1000 SIT	31.12.2002 v 1000 SIT
1209	Dvomljive terjatve - neplačani računi	158,00	158,00
1211	Terjatev do kupcev v tujini	1.031,00	1.315,00
1297	Popravek vrednosti terjatev do kupcev v državi	(5.568,00)	(7.970,00)
1298	Popravek vrednosti terjatev do kupcev v tujini	(20,00)	(35,00)
1299	Popravek vrednosti terjatev - neplačani računi	(158,00)	(158,00)
1304	Dani predujmi za obratna sredstva	1.394,00	1.481,00
1305	Dani predujmi za opremo in druga OOS	2.900,00	2.004,00
1311	Kratkoročno dane varščine	51,00	51,00
1501	Terjatve iz naslova obresti do bank in drugih pravnih oseb	12.546,00	619,00
1505	Terjatve iz naslova obresti - DEPOZI BANKA CELJE	455,00	-
1592	Popravek vrednosti terjatev iz financiranja	(12.546,00)	-
1600	DDV v prejetih računih - 19%	521,00	150,00
1601	DDV v prejetih računih - 8%	-	21,00
1602	DDV v danih predplačilih - 19%	(150,00)	(89,00)
1608	Terjatev za vračilo razlika DDV obračunskega obdobja	153,00	59.507,00
1645	Terjatev do zaposlenih za mejalnino	-	-
1645	Terjatev do zaposlenih za dane akontacije za dnevnic	50,00	139,00
1648	Druge terjatev do zaposlenih	43,00	-
1655	Terjatev do banke za odvedene iztržke	975,00	1.511,00
1656	Terjatev do zavarovalnice za škode	-	828,00
1681	Terjatev za refundacijo bolezni	639,00	1.551,00
1682	Terjatev za refundacijo invalidnin	262,00	889,00
1683	Terjatev za refundacijo vojaščine	-	27,00
1688	Terjatev za refundacijo davka od dobička	72,00	-
1689	Terjatev za refundacijo drugih dajatev	248,00	-
1730	Kratkoročno dano posojilo - RZI D.O.O.	137,00	-
1731	Kratkoročno dano posojilo - ŽABAR D.O.O.	3.000,00	3.360,00
1732	Kratkoročno dano posojilo - LOLITA D.O.O.	-	3.420,00
1734	Vežan depozit - A BANKA	30.000,00	-
2201	Obveznosti do dobaviteljev v državi	(55.730,00)	(54.937,00)
2202	Obveznosti do dobaviteljev za osnovna sredstva	(38.084,00)	(29.307,00)
2211	Obveznosti do dobaviteljev v tujini	(68,00)	(105,00)
2301	Prejeti predujmi pravnih oseb	(25.295,00)	(4.798,00)
2500	Obveznosti iz naslova vračunanih in neobračunanih plač	-	-
2511	Obveznosti za neto plače	(14.106,00)	(14.143,00)
2521	Obveznosti za nadomestilo med boleznijo	(1.177,00)	(302,00)
2522	Obveznosti za druga nadomestila	(1.762,00)	(2.373,00)
2523	Obveznosti za refundirane bolezni	(305,00)	(575,00)
2531	Obveznosti za prispevke PIZ	(4.430,00)	(4.195,00)
2532	Obveznosti za prispevke za zdravstveno zavarovanje	(1.818,00)	(1.721,00)
2533	Obveznosti za prispevke za zaposlovanje	(40,00)	(38,00)
2521	Obveznosti za prispevke za porodniško varstvo	(29,00)	(27,00)
2541	Obveznosti za dohodnino	(4.962,00)	(3.779,00)

Nadaljevanje Priloge 4.

Konto	Ime konta	31.12.2001 v 1000 SIT	31.12.2002 v 1000 SIT
2451	Obveznosti davek na plače	(2.410,00)	(3.779,00)
2551	Obveznosti za povračila delavcem	(625,00)	(509,00)
2553	Obveznosti iz naslova malic	(216,00)	(321,00)
2600	DDV obračunan v izdanih računih davčnim zavezancem - 19%	-	(1.580,00)
2601	DDV obračunan v računih izdanih drugim osebam - 19%	-	(38,00)
2603	Davek od dobička pravnih oseb	(104.176,50)	(95.264,50)
2614	Obveznosti iz naslova obresti do bank - BANKA KOPER	(3.955,00)	(3.119,00)
2615	Obveznosti iz naslova obresti do bank - NKBM	-	(1.928,00)
2619	Obveznosti za provizije do bank v državi	(2,00)	(7,00)
26550	Obveznosti za neto izplačilo po PD	(242,00)	(1.297,00)
26551	Obveznosti za neto izplačilo po AH	(583,00)	(214,00)
26559	Obveznosti do Miško d.o.o.	-	(24.651,00)
26750	Obveznosti za davek od PD	(70,00)	(334,00)
26751	Obveznosti za prispevek za nesreče pri delu od PD	(19,00)	(89,00)
26752	Obveznosti za prispevek za zdravstveno varstvo - PD	(2,00)	(4,00)
26753	Obveznosti za davek na izplačila po PD	(78,00)	(371,00)
26757	Obveznosti za davek od AH	(103,00)	(14,00)
26760	Obveznosti za prispevek za PIZ od AH	(2.529,00)	(2.395,00)
26761	Obveznosti za prispevek za zdravstveno zavarovanje pri AH	(1.875,00)	(1.775,00)
26762	Obveznosti za prispevek za nesreče pri delu od AH	(151,00)	(143,00)
26763	Obveznosti za prispevek za zaposlovanje od AH	(17,00)	(16,00)
26764	Obveznosti za prispevek za porodniško varstvo od AH	(29,00)	(28,00)
2693	Obveznosti za vodni prispevek	(6,00)	(32,00)
2701	Kratkoročna posojila dobljena od podjetij v tujini	-	(3.000,00)
27214	Kratkoročni del posojila - BANKA KOPER	-	(65.280,00)
27215	Kratkoročni del posojila - BANK AUSTRIA	-	(19.250,00)
27220	Kratkoročno posojilo - NKBM	-	(415.327,00)
27221	Kratkoročno posojilo - BANKA CELJE	-	(23.000,00)
31000	Papir	9.723,00	9.591,00
31002	Ofset plošče	2.106,00	1.988,00
31003	Barve	9.616,00	10.179,00
31004	Filmi	13.796,00	14.593,00
31005	Ostali material za proizvodnjo	1.191,00	982,00
400	Stroški materiala	231.400,00	312.600,00
401	Stroški pomožnega materiala	48.647,00	55.522,00
402	Stroški energije	9.161,00	11.780,00
403	Stroški nadomestnih delov za OS	646,00	652,00
404	Odpis DI	4.027,00	11.176,00
406	Stroški pisarniškega materiala in strokovne literature	2.327,00	2.577,00
410	Stroški storitev pri izdelavi proizvodov	671,00	652,00
411	Stroški prevoznih storitev	6.334,00	8.206,00
412	Stroški storitev v zvezi z vzdrževanjem	19.466,00	29.271,00
413	Najemnine	5.830,00	598,00

Nadaljevanje Priloge 4.

Konto	Ime konta	31.12.2001 v 1000 SIT	31.12.2002 v 1000 SIT
414	Povračila stroškov v zvezi z delom	1.373,00	2.320,00
415	Stroški plačilnega prometa	10.545,00	9.486,00
416	Stroški intelektualnih in osebnih storitev	55.581,00	57.815,00
417	Zavarovalne premije	2.818,00	3.858,00
418	Stroški sejmov, reklame in reprezentance	11.743,00	20.784,00
419	Stroški drugih storitev	72.425,00	58.290,00
430	Amortizacija OOS	34.575,00	75.260,00
431	Amortizacija NDS	14.523,00	6.223,00
432	Amortizacija DI	3.834,00	1.427,00
438	Revalorizacija amortizacije	1.666,00	-
470	Plače zaposlenih	295.593,00	305.362,00
471	Nadomestila plač zaposlenih	29.196,00	40.833,00
472	Stroški prevoza na delo	8.920,00	8.477,00
473	Stroški prehrane med delom	18.949,00	18.316,00
474	Regres za letni dopust	20.675,00	21.219,00
475	Drugi stroški dela	4.430,00	5.998,00
476	Dajatve na plače za zagotavljanje socialne varnosti zaposlenih	68.018,00	72.712,00
478	Izplačila po PD	18.572,00	25.905,00
479	Drugi stroški dela	8.738,00	2.611,00
480	Dajatve, ki niso odvisne od poslovnega izida	4.530,00	7.076,00
482	Štipendije dijakom in študentom	779,00	784,00
483	Prispevki neodvisni od poslovnega izida	95,00	99,00
489	Drugi stroški dela	23,00	100,00
710	Nabavna vrednost prodanega blaga	438,00	-
713	Nabavna vrednost prodanega materiala	3.773,00	5.248,00
7210	Prevred. poslovni odhodki - popravek vrednosti terjatev doma	5.568,00	2.611,00
7211	Prevred. poslovni odhodki - popravek vrednosti terjatev v tujini	20,00	15,00
740	Odhodki za obresti	9.186,00	59.797,00
741	Negativne tečajne razlike	162,00	2.082,00
744	Drugi odhodki financiranja	14.266,00	19,00
7490	Prevrednotovalni finančni odhodki - naložbe v deleže	5.540,00	700,00
7491	Prevrednotovalni finančni odhodki - naložbe v delnice	-	21,00
7520	Denarne kazni	314,00	2.196,00
7541	Odhodki iz prejšnjih obdobj	4.202,00	-
7590	Drugi izredni odhodki	189,00	56,00
7600	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na domačem trgu	(989.268,00)	(1.034.498,00)
7610	Prihodki od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu	(288.742,00)	(334.709,00)
7620	Prihodki od prodaje blaga in materiala na domačem trgu	(1.132,00)	(2.148,00)
7630	Prihodki od prodaje blaga in materiala na tujem trgu	(802,00)	(1.596,00)
7700	Prihodki od obresti	(4.840,00)	(3.606,00)
7710	Prihodki od dividend - GORENJE D.D.	-	(4,00)
7720	Prihodki od pozitivnih tečajnih razlik	(1.262,00)	(4.357,00)
7750	Dobiček pri prodaji FN - PETROL D.D.	-	(4.871,00)

Nadaljevanje Priloge 4.

Konto	Ime konta	31.12.2001 v 1000 SIT	31.12.2002 v 1000 SIT
7751	Dobiček pri prodaji OS	-	(2.059,00)
7791	Prevrednotenje finančnih naložb - delnice	-	(47,00)
7792	Prevrednotenje finančnih naložb - obveznice	-	(1.619,00)
7830	Prejete kazni in odškodnine	(1.296,00)	(31.180,00)
7810	Izterjane odpisane terjatev iz preteklih let	(209,00)	(209,00)
7811	Drugi neobičajni prihodki	-	(19.582,00)
7850	Drugi izredni prihodki	(20,00)	(12,00)
7851	Prihodki iz preteklih leta	(2.097,00)	-
90221	Delež v kapitalu - GORENJSKI TISK	(24.251,00)	(24.251,00)
90222	Delež v kapitalu - TISKO D.O.O.	(12.363,00)	-
90223	Delež v kapitalu - MEDIAPLAKAT	(1.902,00)	-
90224	Delež v kapitalu - POMURSKE TISKARNE	(2.510,00)	-
90225	Delež v kapitalu - GRAFIKOM D.O.O.	(6.525,00)	(23.300,00)
9201	Zakonske rezerve	-	(4.755,00)
9221	Druge rezerve	(71.757,00)	(77.092,00)
9222	Rezerve za lastne deleže	(6.525,00)	(23.300,00)
9301	Preneseni dobiček preteklih let	-	(149.405,00)
9311	Prenesena izguba preteklih let	15.284,00	-
9400	SPP deležev v kapitalu	(9.061,00)	(9.061,00)
9421	Revalorizacijski popravek rezerv	(13.507,00)	-
9441	Revalorizacijski popravek izgube iz preteklih let	1.070,00	-
9501	Nerazdeljeni dobiček poslovnega leta	(312.529,50)	(285.793,50)
951	Izguba poslovnega leta	-	-
9530	Prevrednotovalni popravek naložb - DELNICE	-	(47,00)
9531	Prevrednotovalni popravek naložb - OBVEZNICE	-	(1.691,00)
9602	Dolg. rezervacije - dotacija krajevne skupnosti	(15.121,00)	(9.957,00)
9603	Dolg. rezervacije od nakupa oprema in zgradbe v l. 2001	(49.529,00)	(46.187,00)
96211	Dolg. rezervacije iz prejetih dotacij za nakup OS iz proračuna	(5.434,00)	(1.422,00)
97322	Dolgoročno dobljena posojila - BANKA KOPER	(362.479,00)	(231.919,00)

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Priloga 5 – Tabela gibanja opredmetenih osnovnih in neopredmetenih dolgoročnih sredstev za leto 2002 (v 1000 SIT)

	Zemljišča	Zgradbe	Oprema in drobni inventar	Investicije v teku	Predujmi za OOS	Skupaj OOS	Materialne pravice	Skupaj NDS	SKUPAJ OS
Nabavna vrednost									
Stanje 31.12.2001	10.238	691.576	291.032	0	2.900	995.746	20.623	20.623	1.016.369
Povečanja	0	285.514	105.358	391.820	0	782.692	10.205	10.205	803.315
Zmanjšanja	0	0	6.644	390.872	896	398.412	0	0	419.035
Stanje 31.12.2002	10.238	977.090	389.746	948	2.004	1.380.026	30.828	30.828	1.400.649
Popravek vrednosti									
Stanje 31.12.2001	0	12.683	171.307	0	0	183.990	14.539	14.539	198.529
Amortizacija	0	25.631	51.056	0	0	76.687	6.223	6.223	91.226
Zmanjšanja	0	0	6.645	0	0	6.645		0	21.184
Stanje 31.12.2002	0	38.314	215.718	0	0	254.032	20.762	20.762	268.571
Neodpisana vrednost									
Stanje 31.12.2001	10.238	678.893	119.725	0	2.900	811.756	6.084	6.084	817.840
Stanje 31.12.2002	10.238	938.776	174.028	948	2.004	1.125.994	10.066	10.066	1.132.078

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.

Priloga 6 – Tabela gibanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb za leto 2002 (v 1000 SIT)

opis naložbe	Stanje 1.1.2002	Nakup (povečanja)	Prodaja / oslabitev	Okrepitev	Stanje 31.12.2002
DOLG. FINANČNE NALOŽBE					
Naložbe v delnice - Rogaška d.d.	20.683	775	-	-	21.458
Naložbe v delnice - MK tiskarna Ljubljana	90	-	-	2	92
Naložbe v delnice - Gorenje d.d.	193	-	-	45	238
Naložbe v delnice - Petrol d.d.	36.139	-	41.010	4.871	-
Naložbe v delnice	57.105	775	41.010	4.918	21.788
Naložbe v deleže - Lastni delež	6.525	16.775	-	-	23.300
Naložbe v deleže - Eva d.o.o.	-	700	700	-	-
Naložbe v deleže	6.525	17.475	700	-	23.300
Dolg. dana pos. Podjetjem – Protisk d.o.o.	-	7.452	-	-	7.452
Dolgoročno dana posojila	-	7.452	-	-	7.452
Obveznice AB03	-	30.156	-	1.462	31.618
Obveznice AB04	-	11.214	-	157	11.371
Naložbe v obveznice	-	41.370	-	1.619	42.989
SKUPAJ DFN	63.630	67.072	41.710	6.537	95.529
KRATK. FINANČNE NALOŽBE					
Kratkoročno dano posojilo - RZI d.o.o.	137	-	137	-	-
Kratkoročno dano posojilo - Žabar d.o.o.	3.000	-	-	360	3.360
Kratkoročno dano posojilo - Lolita d.o.o.	-	3.420	-	-	3.420
Kratkoročno dana posojila	3.137	3.420	137	360	6.780
Vežan depozit - A Banka	30.000	-	30.000	-	-
Kratkoročni depoziti	30.000	-	30.000	-	-
SKUPAJ KFN	33.137	3.420	30.137	360	6.780

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Grafikom.